

Hjemmebaserede indsatser i civilsamfundet for sårbare og udsatte småbørnsfamilier

Erfaringsopsamling af syv frivillige sociale organisationer
og foreningers støtteindsatser

*Hjemmebaserede indsatser i civilsamfundet for sårbare og udsatte småbørnsfamilier
– Erfaringsopsamling af syv frivillige sociale organisationer og foreningers støtteindsatser*

© VIVE og forfatterne, 2023

e-ISBN: 978-87-7582-144-0

Modelfoto: Mathilde Bech/VIVE

Projekt: 301641

Finansiering: Styrelsen for Undervisning og Kvalitet – STUK

VIVE

Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

Herluf Trolles Gade 11

1052 København K

www.vive.dk

VIVEs publikationer kan frit citeres med tydelig kildeangivelse.

Forord

Denne undersøgelse præsenterer erfaringerne fra puljen til udvikling og gennemførelse af støtteindsatser for sårbare og udsatte familier varetaget af frivillige sociale organisationer og foreninger. Puljen er vedtaget i 2019 som en del af initiativet '1.000-dages-program – en bedre start på livet', der har til formål at styrke den tidlige og forebyggende indsats målrettet 0-2-årige børn fra sårbare familier.

Undersøgelsen er udført for Styrelsen for Undervisning og Kvalitet – STUK.

Syv civilsamfundsorganisationer på det sociale område har modtaget støtte fra puljen. Undervejs i den treårige projektperiode fra 2020-2022 har VIVE kvalificeret og ydet processtøtte til organisationerne i form af fælles og individuelle workshops. VIVE har foretaget dataindsamling af organisationernes selvrapporterede erfaringer i efteråret 2022, bestående af løbende registreringer fra organisationerne og interviews.

Undersøgelsen har været i review hos én ekstern og én intern reviewer, som har kommenteret erfaringsopsamlingen. Tak til reviewerne og til ansatte i de syv civilsamfundsorganisationer, som har bidraget til erfaringsopsamlingen i løbet af perioden fra 2020 til nu. En særlig tak til de frivillige og forældre, der har brugt tid på at deltage i interviews og fortalt os om deres oplevelser med indsatserne.

Carsten Strømbæk Pedersen

Forsknings- og analysechef for VIVE Børn og Uddannelse

Indholdsfortegnelse

Hovedresultater	5
<hr/>	
1 Indledning	7
<hr/>	
2 Tværgående analyse	12
2.1 Indsatsernes indhold og fokus	12
2.2 Implementeringserfaringer	14
2.3 Organisationernes oplevede resultater	16
<hr/>	
3 Casebeskrivelser af de syv indsatser	19
3.1 Foreningen Grønlandske Børn	19
3.2 HOME-START Familiekontakt – Aarhus	25
3.3 HOME-START Familiekontakt – Nordvestsjælland	33
3.4 HOME-START, Familiekontakt – Odense	40
3.5 Mødrehjælpen	48
3.6 Røde Kors Hovedstaden	56
3.7 Røde Kors Nationalt	65

Hovedresultater

Erfaringerne fra de syv civilsamfundsorganisationer på det sociale område, som vi her præsenterer de væsentligste fund fra, baserer sig på vurderinger og data fra organisationerne selv, primært medarbejdere samt i mindre grad frivillige og en enkelt borger.

Organisationerne har formået at gennemføre hjemmebaserede indsatser for familier i målgruppen

De syv organisationer/afdelinger har i løbet af projektperiodens tre år arbejdet med deres indsatser målrettet sårbare og udsatte familier. De oplever, at de lykkes med at gennemføre hjemmebaserede forløb, som gør en konkret forskel for udsatte småbørnsfamilier. De har formået at implementere deres indsatser og gennemføre forløb for familier i målgruppen.

Indsatserne fokuserer på umiddelbar støtte og hjælp til familierne som trin på vejen til de langsigtede mål

Puljens¹ formål er at styrke forældrenes evne til at varetage forældre- og opdragelsesrollen, styrke forældrenes evne til at understøtte deres børns trivsel, læring, udvikling og dannelse og styrke børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Organisationerne oplever selv, at de imødekommer disse formål, men der er en tendens til, at indsatsernes konkrete formål i højere grad orienterer sig mod at give umiddelbar støtte og hjælp til familierne og deres behov. På den måde er indsatserne i højere grad orienteret mod familiernes støttebehov, der fungerer som trin på vejen til at opnå puljens mere langsigtede formål. Det afspejler sig også i indsatsernes indhold og tilrettelæggelse.

¹ "Puljen til udvikling og gennemførelse af støtteindsatser for sårbare og udsatte familier varetaget af frivillige sociale organisationer og foreninger". Puljen er vedtaget i 2019 som en del af initiativet '1.000-dages-program – en bedre start på livet', der har til formål at styrke den tidlige og forebyggende indsats målrettet 0-2-årige børn fra sårbare familier.

Forskelligartede implementeringserfaringer – rekruttering og understøttelse af frivillige samt kommunalt samarbejde

Indsatserne har forskellige implementeringserfaringer, men gennemgående kan der peges på flere tendenser. For de fleste organisationer har det været en udfordring at rekruttere frivillige (særligt i lyset af coronapandemien). Det er væsentligt at sikre rammer, der understøtter de frivillige – både fast som en tilbagevendende, automatisk del af organisationens understøttelse af indsatsen, og proaktivt og løbende, når der ad hoc opstår behov for det under indsatsernes gang. Professionel faglig understøttelse af de frivilligt drevne forløb fremhæves som nødvendigt. Og så opleves samarbejdet med kommunale aktører bedst, når det er formaliseret med konkrete aftaler.

1 Indledning

Baggrund og formål

Den tidligere VLAK-regering (Venstre, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti) iværksatte i 2019 et '1.000-dages program', der har til hensigt at gøre en koncentreret forskel for små børn i udsatte familier i de første 1.000 dage af børnenes liv². Programmet har samlet set et bredt fokus på både dagtilbud, sundhedspleje og forhold hjemme hos familien. Som en del af dette 1.000 dages program, er "puljen til udvikling og gennemførelse af støtteindsatser for sårbare og udsatte familier varetaget af frivillige sociale organisationer og foreninger" iværksat³.

I løbet af det seneste årti har ambitioner om en tidligere indsats for børn i udsatte og sårbare positioner påvirket den danske debat og udvikling på området. En tidlig og målrettet indsats kan gøre en stor forskel i at forhindre, at den negative udvikling fortsætter og sætter varige spor. Stat, kommuner og civilsamfund har i en årrække arbejdet med tidlig indsats for de yngste børn, der i kortere eller længere perioder har behov for støtte⁴. Det er bl.a. inspireret af forskning af James Heckmann om de menneskelige og økonomiske gevinster af en tidlig indsats⁵. Ifølge denne forskningstradition er der en særlig værdi at hente, jo *tidligere* der sættes ind i barnets liv, inden problemerne vokser sig unødigt store. Den forskel, der kan opnås med de investerede midler, er altså større, jo tidligere i livet der sættes ind.

Syv organisationer har modtaget økonomisk projektstøtte under puljen til indsatser. Denne rapport omhandler deres selvrapporterede erfaringer. De syv organisationer er:

1. Foreningen Grønlandske børn
2. HOME-START Aarhus
3. HOME-START Nordvestsjælland
4. HOME-START Odense

² Børne- og Undervisningsministeriet (2019). *Pulje 1000 dages programmet - en bedre start på livet*: <https://www.uvm.dk/dagtilbud/love-og-regler-formaal-og-aftaler/1000-dages-programmet>.

³ Børne- og Undervisningsministeriet (2019). *Pulje til udvikling og gennemførelse af støtteindsatser for sårbare og udsatte familier varetaget af frivillige sociale organisationer og foreninger*: <https://www.uvm.dk/puljer-udbud-og-prisuddelinger/puljer/puljeoversigt/tidligere-udmeldte-puljer/dagtilbud/pulje-til-udvikling-og-gennemfoerelse-af-stoetteindsatser-for-saarbare-og-udsatte-familier>.

⁴ Se bl.a. side 23-24 i Socialstyrelsen (2019): *Strategisk ramme & Faglig retning. Koncept for omlægning til en tidligere forebyggende indsats for børn og unge i udsatte positioner*: <https://socialstyrelsen.dk/udgivelser/strategisk-ramme-faglig-retning-for-omlaegning-til-en-tidligere-forebyggende-indsats>.

⁵ Heckman, J.J. (2012). *The Case for Investing in Disadvantaged Young Children*. EENEE Policy Brief 1/2012, European Expert Network on Economics of Education.

5. Mødrehjælpen
6. Røde Kors Hovedstaden
7. Røde Kors Nationalt.

Denne erfaringsopsamling formidler de syv organisationers selvrapporterede erfaringer til inspiration for civilsamfundsorganisationer, som fremadrettet vil arbejde med støtteindsatser målrettet sårbare og udsatte familier, samt kommuner, som ønsker at samarbejde med civilsamfundsorganisationer om støtteindsatser.

Metode: Løbende kvalificering og erfaringsopsamling

De syv organisationer har undervejs i forløbet modtaget kvalificerende processtøtte fra VIVE, ligesom organisationerne har indrapporteret erfaringer til VIVE. I denne rapport systematiserer og videreformidler VIVE disse erfaringer. Beskrivelsen af processen og de metodiske overvejelser følger herunder i fire dele:

For det første er der afholdt en fælles kickoff-workshop i august 2020, hvor de syv indsatser er præsenteret for arbejdet med forandringsteorier og data. Formålet var først og fremmest kvalificering, men også at bidrage til organisationernes erfaringsopsamling gennem udarbejdelse af en dokumentationsmodel, der blev udarbejdet i forlængelse af workshoppen og brugt løbende hen over de to efterfølgende år.

Medarbejdere i de syv organisationer har arbejdet med dokumentationsmodellen, der består af i alt tre separate nedslag, der i varierende grad har bidraget til henholdsvis kvalificering og erfaringsopsamling. Dokumentationsmodellen består af:

- et refleksionsværktøj (i PDF), som organisationerne har kunnet bruge selvstændigt på deres indsatser, med refleksionsspørgsmål og øvelser om eksempelvis forandringsteori og implementering.
- et registreringsark (i Excel) til at registrere stamdata og noter om hvert forløb: Hvordan familien har hørt om indsatsen, dato for påbegyndt forløb samt afslutning af forløb, samlet antal besøg/kontakt, antal timer pr. besøg/kontakt, noter om den typiske besøgs-/kontaktform, eventuelle afbrudte forløb samt årsager hertil.
- en indsatsbeskrivelse (i Word), hvori organisationerne har skullet udfylde en fyldestgørende og detaljeret beskrivelse af indsatsen samt nedfældet erfaringer, justeringer og oplevede resultater. Indsatsbeskrivelsen består af tre overordnede temaer:

- Målgruppe og rekruttering (målgruppe, synlighed/tilgængelighed samt oplevet efterspørgsel efter indsatsen)
- Indsatsens kerneelementer (formål og mål, centrale aktiviteter, vejen fra indsatsen til målet, indsatsens omfang samt kompetencer og kompetenceudvikling)
- Organisering af indsatsen (forankring af indsatsen, eksisterende projekter/indsatser samt projektets tidsplan)

For det andet har VIVE i løbet af det sene efterår 2020 afholdt individuelle workshops hos hver af de syv organisationer, hvor én projektmedarbejder fra VIVE har forestået programmet⁶. Fokus har været lokalt bestemt og forskelligt, fx 'data' eller 'risikoanalyse'. Formålet her var kvalificering.

For det tredje har der været en fælles workshop i efteråret 2021 med fokus på implementering, hvor de syv organisationer kunne udveksle erfaringer om emner, de selv var med til at udvælge (fx 'rekruttering af frivillige'). Formålet her var ligeledes kvalificering.

For det fjerde gennemførte VIVE dataindsamling i august og september 2022. Formålet var at generere data, der kan virke ind i den samlede erfaringsopsamling, der primært er baseret på medarbejdere i organisationernes selvråportering.

Rapportens datagrundlag er primært baseret på erfaringer, vurderinger og data fra medarbejdere i organisationerne. Det består dels af indhentede indsatsbeskrivelser og registreringsark, som begge er udfyldt af medarbejdere i organisationerne selv, dels af VIVEs i alt 12 virtuelle interviews med de ansatte tovholdere/projektledere i alle syv organisationer, med frivillige i fire organisationer og i en enkelt organisation med en borger. Tovholderne er i nogle tilfælde ansatte medarbejdere og i andre tilfælde frivillige medarbejdere. Vi bruger betegnelsen medarbejdere, uanset om det er lønnede eller frivillige medarbejdere.

⁶ For én organisation blev det afholdt hos VIVE.

Tabel 1.1 Antal interviews med tre forskellige typer informanter i de syv indsatser

Indsats	Tovholdere	Frivillige	Forældre
Foreningen Grønlandske Børn	X		X
HOME-START Aarhus	X	X	
HOME-START Nordvestsjælland	X	X	
HOME-START Odense	X	X	
Mødrehjælpen	X	X	
Røde Kors Hovedstaden	X		
Røde Kors Nationalt	X		
Total	7	4	1

Note: X svarer til 1 interview

Kilde: Egen opgørelse

Erfaringsopsamlingen er baseret på organisationernes selvrapporterede erfaringer og data. Vi formidler organisationernes erfaringer med deres indsatser, som de fremstår for os via interviews med organisationerne selv (se Tabel 1.1), via indsatsbeskrivelser og registreringsark, som medarbejderne i de syv organisationer selv har indtastet, samt kendskab opnået via fælles og individuelle workshops. Erfaringsopsamlingen skal derfor ikke ses som en evaluering, da formålet med undersøgelsen ikke er at gøre os i stand til at vurdere implementeringen og resultater af indsatserne.

Vi nævner for enkelte organisationer og indsatser også selvoplevede resultater, som udelukkende angår frivillige. Det gør vi, fordi de oplevede resultater *for frivillige* er centrale erfaringer for de organisationer, der nævner dem, og bidrager til forståelsen.

Læsevejledning

Erfaringsopsamlingen formides i to selvstændige kapitler.

I kapitel 2 præsenterer vi de tværgående erfaringer fra beskrivelserne af de syv forskellige organisationer og indsatserne. Det er således dette kapitel, der har særlig relevans for civilsamfundsorganisationer og kommuner, der søger inspiration inden for hjemmebaserede indsatser for sårbare og udsatte småbørnsfamilier generelt.

I kapitel 3 beskriver vi de syv organisationer og indsatser i deres helhed. Afnittene i dette kapitel har relevans for de læsere, der søger inspiration om

konkrete indsatser, metoder og samarbejdsformer. De syv casebeskrivelser præsenteres i alfabetisk rækkefølge.

Igennem rapporten anvender vi en række ikoner til at tydeliggøre det tematiske fokus.

Tabel 1.2 Ikoner og deres betydning

Tema	Ikon
Målgruppe, synlighed og rekruttering	
Aktiviteter og kerneelementer	
Organisering (under aktiviteter og kerneelementer)	
Status (under implementeringserfaringer)	
Drivkræfter (under implementeringserfaringer) <ul style="list-style-type: none"> ▪ De forhold, organisationerne selv oplever som drivkræfter i forhold til implementering af indsatsen og resultater. 	
Barrierer (under implementeringserfaringer) <ul style="list-style-type: none"> ▪ De forhold, organisationerne selv oplever som barrierer i forhold til implementering af indsatsen og resultater. 	
Frivillige (under implementeringserfaringer) <ul style="list-style-type: none"> ▪ De erfaringer, som knytter sig til frivillige (fx rekruttering, oplæring, fastholdelse, arbejdsform, betydning for forløbene m.m.). 	

2 Tværgående analyse

Dette kapitel indeholder en kort tværgående analyse. Vi ser på tværs af de syv organisationer/indsatser, som præsenteres individuelt i kapitel 3, og beskriver de elementer, hvor der kan udledes fællestræk ved indsatsernes indhold og fokus, implementeringserfaringer samt resultater.

2.1 Indsatsernes indhold og fokus

Dette afsnit gennemgår indsatsernes indhold og fokus, og de tværgående forhold vi har identificeret.

En fleksibel tilgang

Indsatserne tilrettelægges og udføres fleksibelt. Flexibiliteten indebærer, at indsatserne tilpasser sig familiernes forskelligartede udfordringsmønstre og behov, således at familiernes individuelle behov er afgørende for, hvilke indsatser der skabes. Der er gennemgående principper og centrale afgrænsninger af, hvad indsatsen (og de frivillige) kan og må. Men det er gennemgående, at principperne er formuleret, så de leder op til en tilpasning til den enkelte familie; løsningerne søges i praksis i tilpasningen til den enkelte familie.

Derfor er det vigtigt for en del af indsatserne at få afdækket familiernes behov, sådan som familierne selv oplever dem. Det er ikke nødvendigvis noget, der sker på kort tid, og kan derfor også være et længerevarende forløb, hvori der også opbygges gensidig tillid familie og indsats imellem. Det indebærer ligeledes, at den frivillige sammen med familien kan tilpasse, hvad der arbejdes med hvornår, og hvordan der arbejdes med det. Dermed tilpasses indsatserne også til den enkelte families unikke behov og ikke mindst mulighed for at arbejde med udfordringerne. Det er centralt, at der ikke på forhånd lægges et fast program, som strækker sig langt ud i fremtiden, men at der hele tiden kan ske tilpasning til, hvor den enkelte families udfordringer er. Tilpasningen tilstræbes i så høj grad som muligt at ske automatisk og individuelt i det enkelte forløb mellem familie og frivillig uden nødvendigvis at skulle involvere kontaktperson hos indsatsen. Medarbejderne oplever, at den fleksibilitet medvirker til, at indsatserne kan tage hånd om udfordringer, der opstår pludseligt i familien, eller måske ikke er erkendt i forbindelse med opstarten af forløbet.

Det fleksible er en modsætning til mere programbaserede måder at tilrettelægge indsatser, hvor meget bliver lagt til rette ved opstart, og det derfor

også er sværere at tilpasse indsatsen løbende i forhold til den frivillige og familiens ønsker. Det er værd at bemærke, at fleksibiliteten *også* ses i de indsatser og forløb, hvor der arbejdes med fastlagte mål og planer.

Tillidsbaseret

Tilliden mellem frivillig, indsats og familie er vigtig og skal bygges op over tid. Det er med afsæt i en gensidig tillid, at familierne åbent fortæller om udfordringer, og hvad de ønsker at arbejde med.

Nogle af familierne har dårlige oplevelser med offentlige instanser, mens andre har svært ved at bede om hjælp, da de føler det tabubelagt. Uanset baggrund kan det være sværere at opbygge tilliden for den frivillige og kræver, at det bliver gjort over længere tid. Ærlighed og åbenhed er nogle af de nøgleord, der ligger bag de frivilliges tillidsarbejde, men det kan også være i form af at bruge levede erfaringer og eget liv, fx ved at relatere til de udfordringer, den frivillige selv har overkommet. Det bidrager også til at normalisere forældrenes behov for støtte og hjælp og mindske tabuet for de forældre, der oplever det.

Når der er opbygget en tillid, er det muligt at støtte familierne i at arbejde med udfordringerne. Et eksempel på, at tilliden konkret kommer i spil, er i de tilfælde, hvor familierne introduceres til andre aktiviteter. Her kan den første deltagelse og introduktion være fælles, hvorefter eventuel deltagelse er på egen hånd fra familien. Nøglen er tillid, der gør det muligt for familien at møde op.

En frivilligt drevet relationel indsats uden for systemet

Da nogle af familierne har tidligere eller nuværende sager med kommunerne eller andre offentlige myndigheder er der også her en vis forbeholdenhed over for indsatser og forløb. Derfor vurderer en del af indsatserne, at de tilbyder et alternativ, hvor de kan arbejde med familierne på en anden måde, i kombination med de foregående pointer: fleksibel og tillidsbaseret. Styrken for indsatserne er netop, at de ikke ses som værende en del af et system, som nogle af familierne kender godt og måske har oplevet nederlag i. Relationen mellem frivillig og familie bliver samtidig afgørende, idet organisationerne selv vurderer, at familierne i særligt grad får gavn af den direkte menneskelige relation.

Et eksempel på dette er, at familierne ikke skal frygte, hvad der bliver noteret om dem. Ofte arbejdes der enten uden referater eller med indsigt og fælleskab om, hvad der skrives, når der noteres. Familierne kan dermed have mere

åbenhed om, hvad de reelle udfordringer er, og der kan arbejdes med dem uden strategiske hensyn om, hvad der fastholdes i referater⁷.

Et andet eksempel er, at familierne opleves at reagere positivt på det frivillige aspekt af indsatserne. Det forhold, at der er mennesker, der ønsker at bruge nærværende tid med dem, er en forløsende faktor for en del familier. Dels fordi de føler sig værdsat som mennesker, hvilket i sig selv kan have en positiv virkning, dels fordi det også har en understøttende funktion i forhold til indsatsen, og hvad der er muligt at opnå.

2.2 Implementeringserfaringer

Dette afsnit gennemgår de væsentligste implementeringserfaringer, som medarbejderne i de syv organisationer har oplevet dem i løbet af projektperioden.

Udfordring at rekruttere frivillige

På tværs af flere indsatser oplever medarbejderne, at det er mere udfordrende end forventet at rekruttere og fastholde frivillige. Det har den betydning, at indsatsen ikke kan tilbydes til lige så mange forældre, som potentielt er i målgruppen. Der er også eksempler på for få forældre i målgruppen, men den gennemgående udfordring har drejet sig om manglende frivillige til de forældre, som har valgt indsatsen til. Coronapandemien har spillet en stor rolle i den udfordring, da det har besværliggjort rekrutteringen ved bl.a. i perioder at gøre det svært at mødes, som på forskellige måder er en nødvendig del af de frivilliges kompetenceudvikling og motivation for at melde sig som frivillig.

Udfordringen med at rekruttere og fastholde frivillige opleves dog ikke ens af alle indsatser. I nogle indsatser, såsom HOME-START Familiekontakt – Nordvestsjælland, oplever medarbejderne, at de er lykkedes med at fastholde et tilstrækkeligt niveau af frivillige, både fordi det er lykkedes at fastholde eksisterende frivillige og tiltrække nye. Der ser dog ikke ud til at være én simpel måde at sikre frivillige, da en række organisationer har foretaget ensartede tiltag med forskelligt udbytte. Det ser tværtimod ud til at skyldes flere forskellige forhold, herunder fx lokal forankring og historik. Vi har i dette projekt ikke data til at afgøre præcist, hvad der har gjort forskellen.

Frivillige skal understøttes – fokus på rammerne

Der er blandt medarbejderne i de syv organisationer en meget stærk tværgående indstilling til, at de frivillige skal understøttes, for at der kan opnås gode

⁷ Der er stadig underretningspligt, som både frivillige og familier gøres opmærksomme på.

indsatser. Hvordan dette kommer til udtryk varierer fra indsats til indsats, men det er ifølge medarbejderne et fællestræk for en del af dem, at de frivillige understøttes både med meget faste og proaktive processer, fx opkald på forudbestemte tidspunkter, og ved at de ansvarlige forsøger at være tilgængelige for de frivillige, hvis eller når de henvender sig med tvivl og behov for sparring.

Der er behov for en særlig opmærksomhed og understøttelse af de aftalte rammer for forløbene mellem frivillig og familie. Det gælder eksempelvis ved afslutningen af forløbene, hvor nogle frivillige oplever, at det kan være svært at afslutte et forløb med en familie på en ordentlig måde som følge af den tætte involvering, de har haft med familien.

Faglig understøttelse af indsatserne og de frivillige

Medarbejderne i organisationerne vurderer, at der er et gennemgående behov for en tydelig faglig understøttelse af indsatsen. Det er meget forskelligt, hvordan og hvornår dette kommer til udtryk. Det drejer sig om at prioritere brugen af de særlige kompetencer, som de professionelle ansatte har, på de tidspunkter i forløbet, hvor det giver størst værdi for de frivillige og familierne. Den faglige understøttelse gør ifølge medarbejderne i organisationerne de frivillige i stand til at varetage deres rolle som frivillige fuldt ud og koncentrere sig om den. Det vil altså sige en faglig understøttelse, som understøtter kerne i den frivilliges engagement frem for at erstatte den.

Relateret hertil pointeres det blandt medarbejderne selv i flere indsatser, at de ansatte skal være fagprofessionelle med en faglig ballast, der gør dem i stand til at levere en afgørende forskel på nøgletidspunkterne i forløbene. Se fx erfaringerne hos Foreningen Grønlandske Børn eller Mødrehjælpen. På trods af forskellene er fællesnævneren, at de interviewede tovholdere og frivillige hos indsatserne har klare oplevelser af, at der er et tydeligt behov for professionel, faglig understøttelse, at de oplever ret nøjagtigt at kunne identificere, hvornår de har det behov, og at de kan se, at det faglige input gør en forskel for forløbene og for indsatsen generelt. Det fungerer som kvalitetssikring af de rammer, som de frivillige ager under.

Kommunalt samarbejde – formaliserede netværk

Det er ikke på tværs af alle indsatser et krav, at der er et stærkt og formaliseret samarbejde med kommunerne. Men i de tilfælde, hvor kommunerne spiller en væsentlig rolle i indsatsen – enten direkte i dens udførelse eller i at rekruttere familier til den – vurderer medarbejdere, at et stærkt og formaliseret samarbejde gør en forskel for indsatsens vilkår for at fungere optimalt. Se fx erfaringerne hos HOME-START Familiekontakt – Nordvestsjælland eller Mødrehjælpen. Vi ved dog fra forskning, at netværksbaserede samarbejder kan

skabe konstruktive synergier mellem kommunal faglighed og frivilligt engagement og heri etablere nogle hybride arenaer, der kan skabe nye betingelser for inklusion af sårbare borgere⁸. Erfaringerne fra disse konkrete indsatser tyder på, at de formaliserede samarbejder ikke skal ses som et alternativ til forpligtende netværk, men som en måde at sikre netop det.

2.3 Organisationernes oplevede resultater

Det er væsentligt at understrege, at vurderingen af tværgående resultater – ligesom de øvrige tværgående pointer i denne erfaringsopsamling – alene er foretaget på baggrund af, at medarbejdere i organisationerne har indsamlet og indsendt egne data i VIVEs skabeloner, ligesom VIVE har gennemført interviews primært med medarbejdere. VIVE kan dermed ikke efterprøve resultaterne og foretage en selvstændig vurdering af dem.

Baseret på kendskab opnået via punktvisse møder med organisationerne over en treårig periode virker resultaterne dog umiddelbart sandsynlige, når vi sammenholder viden om organisationerne fra workshops, interviews og indsendte data. Vi har således ikke grund til at tvivle på, at de resultater, medarbejderne i organisationerne beretter om, baserer sig på deres reelle oplevelser.

Når vi ser på indsatserne og organisationernes erfaringer som helhed, er der en plausibel sammenhæng mellem de aktiviteter, som indsatserne indeholder, de erfaringer, som medarbejdere og frivillige beretter om, og de oplevede resultater for børn og forældre.

Det er værd at nævne forskellen mellem puljens formål på den ene side, og indsatsernes mål og oplevede resultater på den anden side. Puljens formål er at styrke forældrenes evne til at varetage forældre- og opdragelsesrollen, styrke forældrenes evne til at understøtte deres børns trivsel, læring, udvikling og dannelse, og styrke børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Organisationerne oplever selv, at de imødekommer de formål, men der er en tendens til, at indsatsernes konkrete formål i højere grad orienterer sig mod at give umiddelbar støtte og hjælp til familierne og deres behov. På den måde er indsatserne i højere grad processuelt orienteret mod familiernes støttebehov, der fungerer som trin på vejen til på sigt at opnå puljens mere langsigtede formål. Det afspejler sig også i de oplevede resultater, som vi i det nedenstående kan se, når vi ser på tværs af de syv indsatser:

⁸ Espersen, Helle Hygum, Andersen, Linda Lundgaard, Olsen, Leif og Tortzen, Anne (2018). *Understøttelse og udvikling af det frivillige sociale arbejde – En analyse af udviklingstendenser og behov for kontinuitet og forandring i nationale virkemidler*. VIVE.

Familierne spejler sig i den frivillige som rollemodel

I en række af organisationerne oplever medarbejderne, at den frivillige via sin væremåde og erfaring kan vise forældrene i familien nye handlemåder i familielivet. Det kan eksempelvis dreje sig om mindre konfliktfyldte ritualer ved tandbørstning eller andre hverdagsagtige familiesituationer.

Det viser sig på forskellige måder, da det både kan foregå umærket som en del af samværet, og som aktiv læring, hvor den frivillige og familien eksplicit italesætter hvad den frivillige kan bidrage med, som familien kan lære af.

Familierne får overskud til forandringer

Det er en gennemgående oplevelse hos medarbejdere i organisationerne, at deres indsats giver familierne en større ro og et fornyet overskud. Dette overskud betragtes som en forudsætning for, at familierne kan opbygge netværk og relationer og arbejde med og dele vanskeligheder.

Overskuddet kan ifølge medarbejderne ses ved, at familierne oplever større harmoni og færre konflikter, fordi indsatsen giver dem et pusterum, så de får brudt en negativ spiral og får mulighed for at fokusere på eksempelvis deres mentale helbred eller relationen til deres barn.

Den frivillige kan fungere som direkte støtte for forælderen

Medarbejdere i organisationerne oplever, at de frivillige kan fungere som en direkte støtte for forælderen. Det vil sige, at de frivillige bliver en personligt støtte, som forælderen kan vende sorger og glæder med. Det sker ifølge medarbejderen, når den frivillige og familien opnår et tillidsfuldt forhold til hinanden, og i flere tilfælde kan den frivillige fungere som en betroet samtalepartner for forælderen.

Børnene får også en direkte relation til den frivillige

I nogle indsatser italesætter medarbejderne også, at børnene – ligesom forældrene – får et trygt og nært forhold til den frivillige. Medarbejderne oplever, at det har en række positive effekter både for barnet, de voksne og den frivillige selv. Selvom indsatserne primært har fokus på forældrene, bl.a. som følge af børnenes alder, er der altså også oplevelser af, at indsatsen gavner børnene direkte.

Familierne får støtte til netværksopbygning

Medarbejdere i organisationerne oplever også, at indsatserne er i stand til at understøtte familiens netværk. Det kommer til udtryk på flere forskellige måder, bl.a. ved at familien gøres opmærksom på sit eget netværk, eller hvor begrænset det er. Erkendelsen deraf opleves at være et vigtigt første skridt for nogle familier. Det kan også være ved at understøtte familien i netværksskabende aktiviteter, tilpasset familiens ønsker, eller ved at agere som brobygger til andre hjælpetilbud eller til det offentlige. Derudover kan den frivillige i sig selv fungere som et midlertidigt netværk for familien.

3 Casebeskrivelser af de syv indsatser

Dette kapitel indeholder de individuelle casebeskrivelser af de syv forskellige indsatser og organisationerne bag dem. Beskrivelserne bygger på organisationernes egne beskrivelser af indsatsernes og også organisationernes egne selvoplevede resultater. Der er fra VIVEs side ikke indsamlet eller foretaget vurderinger af virkninger eller lignende.

I hver beskrivelse præsenteres organisationen og indsatsen kort, hvorefter datagrundlaget for den konkrete beskrivelse fremlægges. Indsatsbeskrivelsen udfolder indsatsens målgruppe, synlighed og rekruttering, de centrale aktiviteter og kernelementer samt organiseringen af indsatsen. Herefter gennemgås de væsentligste implementeringserfaringer og afslutningsvist nævnes de resultater, som organisationerne selv oplever, at de opnår.

Boks 3.1 Datagrundlaget for de syv casebeskrivelser

Beskrivelserne baserer sig på organisationernes egne vurderinger og indtastninger. Datagrundlaget består af løbende udfyldte registreringsark og indsatsbeskrivelser samt af interviews gennemført i efteråret 2022.

Beskrivelserne af de enkelte indsatser har et varierende datagrundlag. Ikke alle indsatser har tilvejebragt et udfyldt registreringsark, ligesom det kun har været muligt at interviewe tovholdere/projektansvarlige i samtlige syv indsatser, og kun i fire af dem også de frivillige, og i en enkelt også en forælder.

3.1 Foreningen Grønlandske Børn

Foreningen Grønlandske Børn har med deres indsats Anaanat til formål at skabe et trygt fællesskab og netværk for mødre med grønlandsk baggrund. Netværket kan bl.a. tage form af en mødregruppe, hvor mødrene har mulighed for at få støtte fra hinanden, medarbejdere og frivillige. Der arbejdes med de

forskellige forhold, der udfordrer mødre, særligt i forbindelse med de møder som nybagte mødre, både generelt og som grønlandske mødre bosat i Danmark.

Boks 3.2 Data og metode

I denne beskrivelse indgår viden fra udfyldt indsatsbeskrivelse udfyldt af Foreningen Grønlandske Børn. Derudover indgår data fra interview med projektleder fra foreningen og gruppeinterview med ansatte fra Anaanat. Endelig er der udført telefoninterview med en enkelt moder. Det har ikke kunnet lade sig gøre at inkludere data fra de løbende registreringer af aktiviteten.

Indsatsbeskrivelse

Målgruppe, synlighed og rekruttering

Indsatsens målgruppe er ifølge medarbejdere grønlandske mødre, der har børn i alderen 0-2 år, og som er kendetegnet ved at befinde sig i en udsat position. Dog ikke så udsat, at de ikke har ressourcerne til at varetage forældrerollen. I forhold til indsatsen er der fokus på, at det er den grønlandske baggrund, der er fællesnævner for mødrene og mødrenes egne forskellige udfordringer. Endvidere er det for målgruppen kendetegnende, at mødrene skal have et begrænset og/eller socialt uhensigtsmæssigt netværk.

Medarbejdere fra Foreningen Grønlandske Børn oplever, at de sikrer synligheden af indsatsen over for målgruppen på flere forskellige måder. Først og fremmest samarbejder foreningen med flere forskellige aktører, fx de grønlandske huse og den kommunale sundhedspleje, som sørger for at synliggøre tilbuddet om indsatsen for målgruppen. Derudover angiver medarbejdere, at myndighedsafdelingerne i de fire kommuner, hvor indsatsen tilbydes – Aalborg, Aarhus, Esbjerg og København – ligeledes er opmærksomme på at anbefale indsatsen til borgere i målgruppen. Endvidere deltager indsatsens tovholder i diverse netværksmøder for udsatte grønlændere i større byer samt informerer om tilbuddet til relevante kontakter over mail, ligesom indsatsen synliggøres for målgruppen gennem Foreningen Grønlandske Børns andre indsatser. Slutteligt udbredes informationen om indsatsen mund-til-mund via brugere, der anbefaler indsatsen til andre i målgruppen.

Aktiviteter og kerneelementer

Organisationens medarbejdere angiver, at indsatsens aktiviteter varierer alt efter, hvilken kommune der er tale om, samt fra mødegang til mødegang. Det skyldes, dels at målgruppegrundlaget i de forskellige kommuner er forskelligt, dels at indsatsen i høj grad foregår på deltagernes præmisser. Der tages afsæt i mødregruppen, og ud fra det tager indsatsen form efter mødrenes ønsker og behov. Det kan fx være hjemmebesøg, rådgivning, bisidning, brobygning i kontakt med myndighederne, fitness- og svømmehalsture og en til ensamtaler med ansatte og frivillige. Fokus er på, hvilke behov de enkelte mødre har og derfor tilpasses indsatsen løbende, efter hvad der efterspørges.

Når medarbejdere i Foreningen Grønlandske Børn får information om, at en mor i målgruppen er interesseret i at deltage i indsatsen, kontakter foreningens lokale medarbejder den pågældende mor telefonisk og laver en aftale om et møde, enten i familiens hjem eller på foreningens kontor. Under mødet informeres moderen om indsatsens indhold, og hvis moderen fortsat er interesseret i at deltage derefter, inviteres hun og barnet ind i indsatsen.

Ifølge medarbejdere inviteres indsatsens brugere til en ugentlig mødregruppe i Aalborg og København i hhv. Kulturhuset Trekanten i Aalborg Øst og Det Grønlandske Hus i København. Her har mødrene bl.a. mulighed for at snakke, udveksle erfaringer og drøfte spørgsmål om bl.a. børnene og forskellene på livet i Grønland og i Danmark med hinanden og med medarbejderne. Mødregrupperne afholdes enten i foreningens egne lokaler eller i lokaler stillet til rådighed for foreningen. Oplevelsen af dette er, at mødrene ikke bliver presset ved at skulle være vært og servere mad på et budget, der måske i forvejen er begrænset.

Mødregruppen giver ifølge medarbejdere i Foreningen Grønlandske Børn mødrene mulighed for at læne sig mere tilbage i deres grønlandske identitet. Det er medarbejdernes oplevelse, at det er nemmere for mødrene at udveksle erfaringer og spørge om råd og vejledning, end hvis det fx var en mødregruppe med mødre med dansk baggrund. Der er i nogle byer en fast sundhedsplejerske tilknyttet, der giver råd og vejledning med afsæt i, at mødrene har grønlandsk baggrund. Et eksempel på dette er, at der ikke fokuseres på de normale vækstkurver for børn med dansk baggrund, der kan være misvisende for børn med grønlandsk baggrund, ligesom grønlandske traditioner i forhold til fx amning i en længere periode inkluderes.

Foruden det ovenstående består indsatsen ligeledes i, at mødrene tilbydes, at en medarbejder fra indsatsen kommer på hjemmebesøg med det formål at yde individuel støtte og vejledning alt efter den enkelte mors og det enkelte barns behov. Ligesom ved de andre dele af indsatsen er der også her stor forskel på, hvor ofte hjemmebesøgene foretages og tilbydes afhængigt af behov,

medarbejdere, antal mødre i målgruppen i en given kommune med mere, men muligheden for hjemmebesøg er der for alle mødre. Fælles for alle fire kommuner er desuden, at indsatsens brugere tilbydes bisidning og brobygning i kontakten med myndighederne fra medarbejdernes side.

I mødregrupperne er det vigtigt, at der ikke er for meget indhold, mødrene skal forholde sig til. Dermed kan mødrene være en del af gruppen og opbygge den trygge relation. Hvis der er for meget indhold, og det er medarbejderne eller de frivillige, der definerer, hvad det er, der skal opnås, er det sværere for mødrene at se sig selv i gruppen. Derfor er det ifølge medarbejderne i Foreningen Grønlandske Børn også vigtigt, at det er mødrene selv, der skal definere ambitioner og indhold for møderne.

Forløbene har stærkt varierende længde og tager også afsæt i, hvad mødrene italesætter som behov. Det centrale for medarbejdere i foreningen er at etablere et samarbejde med den enkelte moder, og at de skal have hjælp med det, de har behov for. For foreningen er det tydeligt, at der ikke er ét fast forløb, men mange forskellige forløb med forskellige støttepunkter, hvor mødrene får hjælp med alt fra enkeltstående ansøgninger til kommunen, introduktion til dagtilbudsområdet, råd og vejledning i dagligdagen til bisidderfunktion til de svære samtaler. Medarbejderne og de frivillige samarbejder med dem, som mødrene ønsker, de skal samarbejde med.

Medarbejderne i foreningen har en forståelse af, at indsatsens trygge rammer giver mulighed for, at mødrene kan stille spørgsmål uden at opleve at blive dømt eller peget fingre af. Hvorved de nemmere kan få den råd og vejledning, de har behov for i barnets første år.

Organisering

Indsatsen er organiseret ved, at der er ansat en medarbejder i hver af de 4 byer til 16 timer om ugen. Alle fire medarbejdere har en enten social- eller pædagogfaglig baggrund og flere års erfaring med den grønlandske målgruppe. I hver af byerne Aalborg, Esbjerg og Aarhus er der endvidere tilknyttet en frivillig.

Implementeringserfaringer

Medarbejdere i Foreningen Grønlandske Børn fortæller, at de gennem projektperioden har været i kontakt med ca. 70 mødre i målgruppen, hvilket er 20 mere, end de oprindeligt havde forventet. De forklarer selv dette med, at de mod deres forventning endte med at have en stor mødregruppe i København.

Drivkræfter

Medarbejdere fra Foreningen Grønlandske Børns oplever, at mødre søger tilbuddet, fordi der skabes rammer for et grønlandsk fællesskab, hvori de føler sig trygge og tilpasse. Dette er i kontrast til de mødregrupper, som mødre ellers får tilbudt af kommunen, hvor de kan føle sig ukomfortable med at begå sig, bl.a. pga. udfordringer med det danske sprog. En læring, medarbejdere fra foreningen tager med sig efter corona, er, at virtuelle mødregrupper ligeledes fungerer for målgruppen, og at fællesskabet således er det vigtigste, og ikke hvorvidt gruppen mødes ansigt-til-ansigt.

Endvidere vurderer medarbejderne, at mødre sætter stor pris på indsatsens bisidder- og brobygningselement i kontakten med myndighederne, da mødre ofte føler sig usikre på, hvad der forventes af dem, og om de har forstået alt, de bliver fortalt af myndighederne.

Barrierer

Når det kommer til de væsentligste barrierer for implementering af indsatsen, fremhæver medarbejdere fra Foreningen Grønlandske Børn to faktorer: covid-19-pandemiens vanskeliggørelse af samarbejdet med deres samarbejdspartnere samt deres snævre målgruppe, som gør indsatsen sårbar.

I forbindelse med covid-19 oplevede medarbejdere i foreningen, at samarbejdet med deres samarbejdspartnere blev vanskeliggjort af nedlukningen, samt at indsatsen ifølge medarbejderne ikke blev prioriteret af samarbejdspartnere. Samtidig oplevede medarbejdere i Foreningen Grønlandske Børn, at det var udfordrende at få indsatsen op at køre igen i flere af byerne. Dette skyldes bl.a., at en del af mødre flyttede, samt at flere af brugernes børn blev ældre end målgruppen under nedlukningen. Derudover kom der i samme periode ikke så mange nye tilflyttere til Danmark fra Grønland. Derfor var målgruppen i flere af byerne så lille efter corona, at det var vanskeligt at få genetableret indsatsen i de pågældende byer.

For de mindre vellykkede forløb oplever medarbejderne, at disse som oftest er kendetegnet ved, at moderen er blevet presset til at deltage i indsatsen, fx af en sagsbehandler. Derudover kan en udfordring være, at problemerne i hjemmet er så alvorlige, at disse kræver en massiv indsats.

På grund af mangel på brugere i målgruppen i nogle byer har medarbejdere i Foreningen Grønlandske Børn lavet flere justeringer af indsatsen undervejs i projektperioden, som afviger fra, hvordan de oprindeligt havde forestillet sig, at den skulle forløbe. Blandt andet har de flyttet indsatsen fra Vejle til København undervejs i projektperioden, ligesom de i Esbjerg og Aarhus har inviteret

mødre i målgruppen ind i Foreningen Grønlandske Børns andre indsatser i stedet for at lave mødregrupper, som de oprindeligt havde planlagt. Ydermere har medarbejderen i Esbjerg lavet flere hjemmebesøg end forventet ved indsatsens begyndelse som substitut for den manglende mødregruppe. På baggrund af ovenstående erfaringer er medarbejdere i Foreningen Grønlandske Børn af den opfattelse, at den måde, de oprindeligt havde sammensat indsatsen, kan implementeres de steder, hvor der er mødre og børn nok i målgruppen. Som udgangspunkt er deres målgruppe dog for ustabil til, at indsatsen, som de havde tiltænkt det, kan fortsætte i samme form som hidtil. I stedet vurderer de, at det er meningsfuldt at lave en mere fleksibel indsats fremadrettet. Dette indebærer mere specifikt at lave et overordnet tilbud for sårbare og udsatte grønlandske børn og familier i de byer, som de er til stede i, hvor der vil være forskellige aktiviteter afhængigt af brugernes behov, herunder mødregrupper, hvis målgruppen er til det.

Medarbejdere i Foreningen Grønlandske Børn oplever, at det for deres frivillige er indgangen til det grønlandske fællesskab, der tiltaler og tiltrækker disse. På trods af dette har foreningen dog haft udfordringer med at fastholde og rekruttere nye frivillige.

En læring fra corona, hvor medarbejdere fra de forskellige indsatser i Foreningen Grønlandske Børn snakkede mere sammen og gjorde mere fælles for familierne pga. coronarelaterede udfordringer, er desuden, at medarbejderne oplever, at de kan gøre mere for brugerne, når de samarbejder på tværs af foreningens indsatser, end når de kører projekterne hver for sig.

Selvoplevede resultater

- Styrkede forældrekompetencer
- Øget viden om muligheder for støtte – brobygning mellem mødre og myndigheder
- Deltagelse i andre aktiviteter, fx babysvømning.

Foreningen Grønlandske Børn

Selvoplevede resultater

Medarbejderne i Foreningen Grønlandske Børn oplever selv, at deres resultater lægger sig op ad deres forventninger inden projektstart.

Overordnet set mener ansatte i organisationen, der selv planlægger og gennemfører indsatserne, at indsatsen har medført flere positive forandringer hos brugerne. Eksempelvis vurderer de, at alle mødre får styrkede forældrekompetencer som følge af indsatsen, samt at indsatsen gør mødre bedre til at navigere og begå sig i det danske samfund. I denne forbindelse oplever de, at indsatsens brobygningselement mellem mødre og myndigheder er helt central, da dette gør, at mødre får nemmere ved at deltage på en ligeværdig måde i samfundet. Dette forklares i særdeleshed med mødrenes tryghed i og vished om, at de har nogen i Foreningen Grønlandske Børn, de kan tage med sig eller rådføre sig med i forbindelse med deres kontakt med myndighederne, herunder som kan hjælpe dem med eventuelt sproglige barrierer. Vi kan dog ikke vide, om det også er familiernes oplevelser.

Medarbejdere i organisationen fortæller, at mødregruppen for nogle mødre er den eneste mulighed for at snakke med andre voksne i løbet af en uge. Hermed får mødre mulighed for at få råd og vejledning. Derudover får mødre også mulighed for at deltage i nogle aktiviteter, som de måske ellers ikke vil have deltaget i, enten pga. økonomiske udfordringer, eller at logistikken bliver for udfordret i en småbørnsfamilie-hverdag. Det kan fx være babysvømning eller førstehjælpskursus. I den forbindelse fremhæver de ansatte i Foreningen Grønlandske Børn, at det er deres vurdering, at mødre møder meget op bl.a. pga., at disse oplever at få en hjælp og et fællesskab ved at deltage i Anaanat, som de ifølge medarbejderne ikke kan få andre steder.

En mor, der har deltaget i Anaanat, fortæller, at hun har en oplevelse af at have fået god hjælp til diverse tvivlsspørgsmål vedrørende moderskabet samt et godt fællesskab med andre mødre gennem indsatsen. Hun fremhæver desuden de ansatte og frivillige i Foreningen Grønlandske Børns lydhørhed over for mødrenes ønsker som vigtigt for hendes succesoplevelse med at deltage i Anaanat. Da det kun er lykkedes os at interviewe en enkelt mor fra Anaanat, kan vi ikke vurdere, hvorvidt dette er dækkende for mere end den ene mors oplevelse med indsatsen.

3.2 HOME-START Familiekontakt – Aarhus

HOME-START Aarhus er en af 12 lokalafdelinger af HOME-START Danmark, der i en årrække har hjulpet sårbare småbørnsfamilier ved at matche dem med

en frivillig familieeven med det formål at gøre en forskel for familierne i en afgrænset periode med faste ugentlige besøg af to til tre timer.

Indsatsen, såvel som lokalafdelingen, eksisterede således i forvejen. Forskellen består i, at indsatsen for denne pulje vedkommende har koncentreret sig om familier med de yngste børn, som er kendetegnet ved, at forældrene er ramt af fødselsdepression og efterfødselsreaktioner og psykisk sårbarhed generelt. Puljen har gjort det muligt at tilbyde en målrettet støtte og hjælp til netop denne målgruppe bl.a. ved at udvikle et uddannelsesmodul til de frivillige, som specifikt omhandler disse udfordringer.

Formålet med HOME-START Aarhus' indsats er mangefacetteret. Det er dels et mål at understøtte forældrene, så de lettere kommer igennem eller over deres sygdom, dels et mål at skabe ro og overskud i familierne, så forældrene kan varetage forældrerollen og undgå sammenbrud i familielivet i hverdagen. Det skal afværge de negative konsekvenser af fødselsdepressionen og understøtte børnenes kognitive, sociale og adfærdsmæssige kompetencer på trods af familiens problemer. Derudover er der også ambitioner om at styrke forældrenes mod på at udvikle netværk samt at benytte øvrige frivillige såvel som offentlig tilbud og hjælp.

Boks 3.3 Data og metode

Beskrivelsen baserer sig på registreringsark og udfyldt indsatsbeskrivelse fra HOME-START Aarhus samt interview med koordinatore og udvalgte frivillige. Det har ikke været muligt at interviewe forældre som del af denne erfaringsopsamling, og al viden i forhold til deres oplevelse af indsatsen er dermed andenhånds-betragtninger fra medarbejdere og frivillige.

Indsatsbeskrivelse

Målgruppe, synlighed og rekruttering

Målgruppen beskrives af medarbejdere i HOME-START Aarhus kort som forældre og familier ramt af fødselsdepression. Målgruppen karakteriseres endvidere som

- småbørnsfamilier, der er særligt hårdt ramt af enten angst eller (fødsels)depression (både mor og far) eller andre akut opståede eller forværrede psykiske problemer hos enten far eller mor.
- typisk yngre familier, i mange tilfælde specielt enlige mødre, der både kan være førstegangsfødende og have barn/børn i forvejen.
- familier, der typisk ikke har et netværk, der naturligt kan træde til og hjælpe.

Medarbejdere i HOME-START Aarhus er først og fremmest i kontakt med målgruppen via et tæt samarbejde med Sundhedsplejen i Aarhus Kommune, der er den primære samarbejdspartner. Derudover er der også samarbejde med 'Sårbarteamet' på Universitetshospitalet i Skejby, og kontakt med potentielle familier fra familieafdelingen i Aarhus Kommune. Den kombination er sat i værk for at sikre, at alle familier i målgruppen, som er i kontakt med det offentlige, kan få indsatsen præsenteret. Kontakten etableres enten ved, at familien selv kontakter HOME-START Aarhus på opfordring fra den professionelle fagperson, eller, hvis familien ikke selv har overskuddet, at den fagprofessionelle kontakter.

Aktiviteter og kernelementer

Familien får hurtigst muligt (inden for 2-5 dage) en samtale med én af de lønnede koordinatore. Koordinatoren vil herefter gå i gang med at finde en egnet frivillig blandt deres pulje af allerede uddannede frivillige, som matcher familien og behovene godt. Det er uanset kontaktform.

Matchet mellem familie og frivillig familieven er centralt for indsatsen og for koordinatorenes arbejde. Matchet baseres på værdier om ligestilling, anerkendelse og respekt for forskellighed og sker i første omgang på en overordnet vurdering fra koordinatorens side af familiens behov og ønsker, og hvordan dette passer sammen med den potentielle frivilliges personlighed, erfaring og egne ønsker. Når koordinatoren identificerer en mulig frivillig familieven blandt gruppen af frivillige⁹, præsenteres den frivillige for muligheden. Den konkrete familie beskrives i korte vendinger over for den frivillige, og hvis den frivillige ønsker at være familieven for familien, præsenteres familien for muligheden og mødes med den frivillige og koordinator hjemme hos familien. Herefter skal familie og frivillig familieven gensidigt vælge hinanden til, dog først efter en kort pause (på minimum et døgn) når de begge 'har sovet på det' – en praksis, der skal bidrage til et trygt match.

⁹ Som udgangspunkt en frivillig, som ikke allerede er i gang med et forløb hos en anden familie, men frivillige kan godt have flere familier samtidigt.

Forløbet igangsættes herefter og består grundlæggende af faste ugentlige møder, hvor den frivillige familieeven som udgangspunkt støtter familien i hjemmet. Det er op til familien og den frivillige familieeven selv at beslutte, hvad de vil lave. Aktiviteterne kan også bestå af praktisk hjælp og støtte i hjemmet, ligesom de kan afveksle hjemmebesøgene med en gåtur til en legeplads med barnet/børnene. Erfaringen fra forløbene er dog ifølge medarbejdere fra HOME-START Aarhus, at kontakten primært foregår i familiens hjem. Det er op til familien og den frivillige familieeven selv at aftale rammerne og indholdet i mødet, herunder om den frivillige familieeven eksempelvis bruger tid med hele familien eller med ét eller flere af børnene.

Der er flere elementer i koordinatorens opfølgning efter matchet, som tilsammen skal sikre det bedst mulige forløb, herunder at der kan reageres hurtigt ved behov. Koordinatorerne har løbende kontakt med de frivillige, både i form af skemalagt kontakt cirka hver sjette uge og i form af, at de frivillige kan kontakte koordinatorene, hvis de har brug for sparring og rådgivning omkring forhold i familien. Der er også (telefonisk) kontakt til familien, typisk tre til fire gange i løbet af et forløb. Efter 3 måneder gennemføres en status med familierne og den frivillige familieeven, hvor fokus for den resterende periode aftales.

Forløbene har som udgangspunkt en forventet længde på 6 måneder, og både den frivillige familieeven og familien indgår i samarbejdet med det som forventning. Der er mulighed for forlængelse, såfremt familie og frivillig ønsker det. Både den frivillige familieeven og familien er bekendte med, at forløbene kan fortsætte, indtil familien føler sig hjulpet videre, og der sker en 'naturlig aftrapning' for familien. Der er en afslutning med fælles evaluering, hvor familie, frivillig familieeven og koordinator sammen gør status over forløbet og eventuelt udviklingen fra start til afslutning.

Koordinatorernes registrering af forløbene viser, at de typisk har varet knapt 9 måneder (37 uger). Der er betydelig variation, så nogle forløb er kortere og andre væsentligt længere¹⁰. Der er ligeledes stor variation angående det samlede antal besøg, men på tværs af forløbene er der oftest omkring 25 besøg i alt. Det svarer alt i alt til et besøg hver halvanden uge, hvilket inkluderer pauser, sygdom og ferier. De frivillige og familierne er typisk sammen i 2,5 timer, når de er sammen. Medarbejdere fra HOME-START Aarhus vurderer, at forløbene er blevet længere end tidligere som følge af coronapandemien.

¹⁰ Det gennemsnitlige forløb er på 1 år, 3 måneder længere end det 'typiske' forløb, opgjort via medianen, hvilket viser, at en række forløb er væsentligt længere end de 37 uger, vi beskriver som normalen.

Organisering

Indsatsen er organiseret ved, at koordinatorene varetager kontakten til henholdsvis familier, som ønsker en frivillig familieven, og så de frivillige. De frivillige skal både have et hjemmebesøg af koordinator og herefter deltage på et 20 timers kursus, før de kan godkendes og er klar til at være frivillig familieven. Kurset skal klæde de frivillige på til opgaven som familieven og indebærer ifølge medarbejderne *”at kunne lytte aktivt, kende sin rolle som frivillig og sætte grænser, at have respekt for andres værdier, at forstå HOME-STARTs børnesikkerhedspolitik samt orientering om nærområdets andre offentlige og civilsamfunds støttemuligheder, ligesom børneattest indhentes”*.

Kurset har ifølge medarbejderne også den funktion, at de potentielle frivillige, som har henvendt sig som interesserede, får en grundig afprøvning af, om et forløb som familieven er noget for dem. Koordinatorerne får samtidig mulighed for at vurdere den frivillige, herunder sikre sig, at de ikke har en missionerende eller opdragende funktion. På den måde fungerer kurset også som et kvalitetsstempel af de ’færdiguddannede’ frivillige, som koordinatorene efterfølgende kan søge egnede familier til blandt deres ventende familier.

HOME-START Aarhus har derudover et supplerende uddannelsesstilbud til de frivillige, der arbejder med denne målgruppe (som ikke gives til de frivillige, der arbejder med forældre, som ikke er ramt af fødselsdepression). Dette kursus er skræddersyet de etiske dilemmaer og særlige udfordringer forbundet med psykisk sygdom og/eller fødselsdepression specifikt, med fokus på den frivilliges muligheder for med diskret og støttende adfærd at kunne agere rollemodel uden at overskride familiens grænser.

Implementeringserfaringer

HOME-START Aarhus har i alt igangsat 31 forløb, hvor en familie er blevet matchet med en familieven. Coronapandemien har bremset opstarten af nye familier og frivillige undervejs i perioden. Der er ikke registreret nogle afbrudte forløb. Tabel 3.1 viser, hvorfra familierne typisk er kommet i kontakt med HOME-START Aarhus.

Tabel 3.1 Familiernes typiske kontaktform til HOME-START Aarhus

Hvordan har familien primært hørt om indsatsen? Antal	
Socialrådgiver	5
Sundhedsplejerske	21
Hospital/jordemoder	*
Dagtilbud/dagpleje	*
Venner/netværk	*
Web	*
Anden offentlig instans	*
Andet	*
Total	31

Note: * = celler med mindre end fem er fjernet af diskretionshensyn, hvorfor totalen er større end summen af de viste tal.

Kilde: HOME-START Aarhus

Langt størstedelen af HOME-START Aarhus' familier er identificeret via sundhedsplejen, idet 2 ud af 3 familier er henvist herfra. Medarbejdere i HOME-START Aarhus vurderer selv, at det tætte og mangeårige samarbejde, de har opbygget med sundhedspleje, sårbar team og familieafdeling, er den væsentligste sikring af, at de dækker målgruppen af familier og får kontakt til dem.

Drivkræfter

Medarbejderne i HOME-START Aarhus oplever først og fremmest, at de opnår resultater, fordi de frivillige familievenner i samværet med familien udvikler en forståelse for og et forhold til familien, som danner et trygt fundament for at dele tid, viden, forælderrolleerfaringer og gode oplevelser. Den relation og omsorg er fundamentet for den positive udvikling, der sker i familien. Og for at den kan spire, er det nødvendigt med et fast, stabilt møde mellem frivillig og familie, ligesom det også er nødvendigt at afdramatisere, at familien har bedt om hjælp for at mindske familiens stigma.

Derudover oplever medarbejdere i HOME-START Aarhus også en tendens til, at jo tidligere de kommer ind i familierne, jo større forskel kan de gøre, fordi problemerne og skammen forbundet med en fødselsdepression kan udvikle sig så voldsomt over tid.

Opmærksomheden på de frivillige italesættes af medarbejdere i HOME-START Aarhus som fuldstændigt afgørende. Det er vigtigt for medarbejderne, at de frivillige er tilfredse og understøttet ordentligt, så de har lyst til at fortsætte. Det har den sidegevinst, at det letter omkostningerne til at få nye frivillige. Derfor er de meget opmærksomme på at holde de frivillige glade og give dem tæthed, sammenhold og en følelse af, at de er betydningsfulde. Der arrangeres eksempelvis månedlige frivilligcaféer, oftest med relevante faglige emner.

Ifølge medarbejderne er det væsentligste element i tilfredsheden og fastholdelsen af de frivillige, medarbejdernes løbende kontakt til frivillige, herunder først og fremmest, at koordinatoren er nemt tilgængelig for den frivillige, når behovet opstår. Medarbejderne i HOME-START Aarhus arbejder ud fra devisen om 'hellere en gang for meget end en gang for lidt'.

Den løbende kontakt mellem koordinator og frivillige – både skemalagt og spontant på den frivilliges foranledning – italesættes ligeledes positivt af de interviewede frivillige som en god og nødvendigt støtte i arbejdet med familierne. Specifikt nævnes det, at tærsklen for, at man som frivillig selv kontakter koordinatoren, kan være for høj, og at det derfor er fornuftigt med den skemalagte kontakt fra koordinator til frivillig. De frivillige har også ønsker til mere sparring og drøftelse med andre frivillige, men oplever i den forbindelse, at koordinatorernes forsøg her på bremser af travlhed hos de frivillige selv.

De interviewede frivillige betoner derudover behovet for tålmodighed, hvilket vurderes at gælde i særlig grad i disse familier med fødselsdepression. Nøglen til et godt forløb italesættes, som at det er nødvendigt at være autentisk, hvilket gør, at de frivillige også selv finder mening i det. De oplever desuden deres alder som en fordel i arbejdet med familierne, at de er en del år ældre, end forældrene er. Og så vurderer de, at en god relation til barnet så hurtigt som muligt i forløbet med familien er vigtig, da det gør det lettere for forældrene at åbne op. I den forbindelse nævner en frivillig bøger som et godt fælles tredje, så børnene helt naturligt får en interesse i familievennen fra start.

Barrierer

Ifølge medarbejdere hos HOME-START Aarhus er manglende frivillige en nyopstået hindring for at kunne igangsætte flere forløb. Der er således familier, som har måttet vente på at blive matchet med en familieven, fordi der mangler frivillige. Det er ønsket, at der højst går 2 uger, fra familien opnår kontakt, til et match med en frivillig er igangsat.

Medarbejderne vurderer, at coronapandemien har medvirket til at bremse opstarten af nye frivillige, og de forventer, at det er en midlertidig problemstilling.

Samtidig har corona gjort det svært at sikre fastholdelsen af eksisterende frivillige, eksempelvis ved at gøre det svært at gennemføre månedlige frivilligcafeer og andre tiltag.

Selvoplevede resultater

- Familien genfinder egne ressourcer
- Den frivillige familieven hjælper familien med at finde dagligdagens rytme
- Den frivillige familieven fungerer (ubevidst) som en betroet rollemodel for forældrene
- Familien opmuntres og hjælpes til at udvide netværk og til at søge støtte
- Familien oplever, at presset som følge af de psykiske vanskeligheder bliver mindre truende.

HOME-START Aarhus

Selvoplevede resultater

Medarbejdere i HOME-START Aarhus beskriver selv en række resultater, som de oplever, at de skaber i familierne. De oplever, at familierne får en stor tryghed og meget konkret hjælp, som gavner dem, selvom det kun er et par timer om ugen, hvor der kommer en fast person. Det knytter sig delvist til målgruppen for indsatsen: småbørnsforældre med fødselsdepression, efterfødselsreaktioner og psykisk sårbarhed generelt, hvor det kan være de små udfordringer, der 'vælder læsset' for familien. Der hjælper den frivillige familieven familien med at genfinde dens egne ressourcer.

3.3 HOME-START Familiekontakt – Nordvestsjælland

HOME-START Nordvestsjælland er en af 12 lokalafdelinger af HOME-START Danmark, der i en årrække har hjulpet pressede småbørnsfamilier ved at matche dem med en frivillig familieven med det formål at gøre en forskel for familierne i en afgrænset periode med faste ugentlige besøg af to timer.

Indsatsen såvel som lokalafdelingen eksisterede således i forvejen. Forskellen består i, at indsatsen for denne puljes vedkommende har koncentreret sig om familier med de yngste børn og med lettere og afgrænsede problemer. Derudover har der været et særligt fokus på netværksafdækning og -opbygning.

Formålet med indsatsen beskrives af medarbejdere hos HOME-START Nordvestsjælland som at støtte familien i at få overskud, at aflaste og støtte forældrene midlertidigt, at give overblik over eget netværk og netværksmuligheder og at støtte familierne i at genopdage og styrke deres egne forældrekompetencer. Det skal forebygge opbrud i familien og bidrage til at undgå optrapning af konflikter og kriser i familien, så de igen får ro og overskud til at klare forældreopgaven og indgå i sunde relationer med deres børn, hvilket skal øge børnenes tryghed og trivsel.

Boks 3.4 Data og metode

Beskrivelsen baserer sig på registreringsark og udfyldt indsatsbeskrivelse fra HOME-START Nordvestsjælland samt interview med koordinatore og udvalgte frivillige. Det har ikke været muligt at interviewe forældre som del af denne erfaringsopsamling, og al viden i forhold til deres oplevelse af indsatsen er dermed andenhåndsbetragtninger fra medarbejdere og frivillige.

Indsatsbeskrivelse

Målgruppe, synlighed og rekruttering

Målgruppen beskrives af medarbejdere som familier, der står i en vanskelig eller livsomvæltende men afgrænset problemstilling, fx

- familier, der er ramt af skilsmisse, handicap eller alvorlig sygdom

- førstegangsfødende – hvis deres netværk eller sikkerhedsnet ikke er tilstrækkeligt til at understøtte dem i deres nye livssituation
- familier, der kæmper med et lavt eller intet selvværd.

Medarbejdere oplever, at det som regel er familien selv, der retter henvendelse til HOME-START og udtrykker ønske om en frivillig familieeven. Alternativt sker det i samarbejde med sundhedsplejen, familiens sagsbehandler/rådgiver eller pædagog fra barnets dagtilbud, som de har et udbygget samarbejde med via kommunale samarbejdsaftaler.

HOME-START Nordvestsjælland har indgået partnerskabsaftaler og et tæt formaliseret samarbejde med både Holbæk og Kalundborg Kommuner og med andre offentlige aktører og frivillige organisationer på børneområdet. Partnerskabsaftalerne med kommunerne består af et udbygget samarbejde med sundhedsplejen samt børne- og familieafdelingen, så HOME-START støtter op om sundhedsplejens tilbud til mødre og familier, der er sårbare og eller har efterfødselsreaktioner.

Aktiviteter og kerneelementer

Medarbejdere fortæller, at indsatsen startes op ved, at familien kommer i kontakt med HOME-START Nordvestsjælland, hvilket kan foregå på flere forskellige måder (se mere under implementeringserfaringer). Uanset kontaktform får familien hurtigst muligt (inden for 2-5 dage) en samtale med en af de lønede koordinatore. Koordinatoren vil herefter finde en egnet frivillig blandt gruppen af allerede uddannede frivillige, som matcher familien og behovene godt.

Matchet mellem familie og frivillig familieeven er centralt for indsatsen og for koordinatorenes arbejde. Matchet baseres på værdier om ligestilling, anerkendelse og respekt for forskellighed og sker i første omgang på en overordnet vurdering fra koordinatorens side af familiens behov og ønsker, og hvordan dette passer sammen med den potentielle frivilliges personlighed, erfaring og egne ønsker. Når koordinatoren identificerer en mulig frivillig familieeven blandt gruppen af frivillige¹¹, præsenteres den frivillige for muligheden. Den konkrete familie beskrives i korte vendinger over for den frivillige, og hvis den frivillige ønsker at være familieeven for familien, præsenteres familien for muligheden og mødes med den frivillige og koordinator hjemme hos familien. Herefter skal familien og den frivillige familieeven gensidigt vælge hinanden til, dog først efter en kort pause (på minimum et døgn), når de begge 'har sovet på det' – en praksis, der skal bidrage til et trygt match.

¹¹ Som udgangspunkt en frivillig, som ikke allerede er i gang med et forløb hos en anden familie, men frivillige kan godt have flere familier samtidigt.

Forløbet igangsættes herefter og består ifølge medarbejderne grundlæggende af et fast ugentligt møde af 2 timer, hvor den frivillige som udgangspunkt støtter familien i hjemmet. Det er op til familien og den frivillige selv at afgøre, hvad de vil lave. Aktiviteterne kan også bestå af praktisk hjælp og støtte i hjemmet, ligesom de kan afveksle hjemmebesøgene med en gåtur til en legeplads med barnet/børnene. Erfaringen fra forløbene er dog ifølge medarbejdere hos HOME-START Nordvestsjælland, at kontakten primært foregår i familiens hjem. Det er op til familien og den frivillige familieeven selv at aftale rammerne og indholdet i mødet, herunder om den frivillige eksempelvis bruger tid med hele familien eller med ét eller flere af børnene.

Der er flere elementer i koordinatorens opfølgning efter matchet, som tilsammen skal sikre det bedst mulige forløb, herunder at der kan reageres hurtigt ved behov. Koordinatoren har løbende kontakt med de frivillige, både i form af skemalagt kontakt ca. hver sjette uge og i form af, at de frivillige kan kontakte koordinatoren, hvis de har brug for sparring og rådgivning omkring forhold i familien. Der er også (telefonisk) kontakt til familien, typisk tre til fire gange i løbet af et forløb. Efter 3 måneder gennemføres en status med familierne og den frivillige familieeven, hvor fokus for den resterende periode aftales.

Forløbene har som udgangspunkt en forventet længde på 6 til 9 måneder, og både den frivillige og familien indgår i samarbejdet med det som forventning. Der er mulighed for forlængelse, såfremt familie og frivillig ønsker det. Både frivillig familieeven og familien er bekendte med, at forløbene kan fortsætte, indtil familien føler sig hjulpet videre, og der sker en 'naturlig aftrapning' for familien. Der er en afslutning med fælles evaluering hvor familie, frivillig familieeven og koordinator sammen gør status over forløbet og eventuelt udviklingen fra start til afslutning.

Medarbejderes registrering af forløbene viser, at de typisk har varet lige over 9 måneder (41 uger). Der er betydelig variation, så nogle forløb er kortere og andre væsentligt længere¹². Der er ligeledes stor variation angående det samlede antal besøg, men på tværs af forløbene er der oftest omkring 25 besøg i alt. Det svarer alt i alt til et besøg hver halvanden uge, hvilket inkluderer pauser, sygdom og ferier. De frivillige og familierne er typisk sammen i 2 timer, når de er sammen. Derudover har HOME-START Nordvestsjælland registreret typisk fire møder/samtaler direkte mellem koordinator og familie.

¹² Det gennemsnitlige forløb er knapt 1 måned længere end det 'typiske' forløb opgjort via medianen, hvilket viser, at en række forløb er væsentligt længere end de 41 uger, vi beskriver som normalen.

Organisering

Indsatsen er ifølge medarbejdere organiseret ved, at koordinatoren varetager kontakten til henholdsvis familier, som ønsker en frivillig familieeven, og de frivillige. De frivillige skal både have et hjemmebesøg af koordinator og herefter deltage på et 20 timers kursus, før de kan godkendes og er klar til at være frivillig familieeven. Kurset skal klæde de frivillige på til opgaven som familieeven og indebærer ifølge medarbejderne bl.a. *”at kunne lytte aktivt, kende sin rolle som frivillig og sætte grænser, at have respekt for andres værdier, at forstå HOME-STARTs børnesikkerhedspolitik samt orientering om nærområdets andre offentlige og civilsamfunds støttemuligheder, ligesom børneattest indhentes”*.

Ifølge medarbejderne har kurset også den funktion, at de potentielle frivillige, som har henvendt sig som interesserede, får en grundig afprøvning af, om et forløb som familieeven er noget for dem. Koordinatoren får samtidig mulighed for at vurdere den frivillige, herunder sikre sig, at de ikke har en missionerende eller opdragende funktion. På den måde fungerer kurset også som et kvalitetsstempel af de ’færdiguddannede’ frivillige, som koordinatorene efterfølgende kan søge egnede familier til blandt deres ventende familier.

Implementeringserfaringer

Medarbejdere i HOME-START Nordvestsjælland har i dette projekt i alt igangsat 40 forløb, hvor en familie er blevet matchet med en familieeven. Derudover har der været forløb med familier, som ligger uden for puljens målgruppe. Coronapandemien har bremset opstarten af nye familier og frivillige undervejs i perioden. Der er endvidere registreret fire afbrudte forløb. Tabel 3.2 viser, hvorfra familierne typisk er kommet i kontakt med HOME-START Nordvestsjælland.

Tabel 3.2 Familiernes typiske kontaktform til HOME-START Nordvestsjælland

Hvordan har familien primært hørt om indsatsen?	
Socialrådgiver	*
Sundhedsplejerske	22
Hospital/jordemoder	*
Venner/netværk	*
Dagtilbud/dagpleje	*
Web	*
Anden offentlig instans	*
Andet	8
Total	40

Note: * = celler med mindre end fem er fjernet af diskretionshensyn, hvorfor totalen er større end summen af de viste tal.

Kilde: HOME-START Nordvestsjælland

Ifølge medarbejdernes registreringer er sundhedsplejen den kontaktform, som størstedelen af HOME-START Nordvestsjællands familier er identificeret via, idet de står for kontakten i lige over halvdelen af forløbene. Derudover er der også en del kontakt fra øvrige spredte kanaler, som kan hænge sammen med et godt lokalkendskab til indsatsen (fx via deltagelse i mange arrangementer for småbørnsfamilier).

Medarbejdere i HOME-START Nordvestsjælland har en række implementeringserfaringer, som de selv udlægger positivt i afsnittene herunder. De samme erfaringer kunne betragtes som barrierer, såfremt de ikke formåede at løfte dem på den måde, som de selv vurderer, at de gør.

Drivkræfter

Medarbejdere HOME-START Nordvestsjælland oplever generelt, at resultaterne kommer, når de ikke møder familierne med krav om udvikling og forandring, men alene møder dem med ønsket om at hjælpe forældrene til et fornyet overskud.

Derudover fremhæver medarbejderne særligt ét område, som de dels oplever gør en konkret forskel som en øjenåbner for både familie og frivillig, dels fordi indsatsen her har udviklet sig inden for projektperioden, nemlig deres eget arbejde med begrebet netværk. Helt konkret har medarbejdere i HOME-START

Nordvestsjælland arbejdet med afklaring i forhold til 'mit netværk og mit sikkerhedsnet'. Et netværk beskrives som den brede vifte af venner og bekendte, som hjælper en til at holde balancen gennem livet. Et sikkerhedsnet er de personer, der griber en, når man falder.

Medarbejdere oplever, at coronapandemien har gjort denne forskel mellem netværk og sikkerhedsnet endnu tydeligere for familierne – især de, som ikke tidligere var 'isolerede', men som pludselig opdagede, at de var alene, når det kom til stykket – at sikkerhedsnettet egentlig var et netværk. Det blev meget konkret, da samfundet delte sig ind i 'smittebobler' med de fem nærmeste, at et stort netværk ikke nødvendigvis giver et oplagt sikkerhedsnet.

Medarbejdere hos HOME-START Nordvestsjælland oplever, at familierne først er klar til at kontakte dem, når deres problemer har vokset sig store for dem. Vinduet for, hvornår og hvor længe familierne er klar til at tage imod hjælp, er forskelligt, men oplevelsen er, at det er fuldstændigt afgørende, at der er så kort proces som muligt og kort vej til omsorg. Når familierne oplever at blive mødt ordentligt, fastholdes 'vinduet' åbent.

Starten af forløbet opleves som et kritisk tidspunkt. Det er for det første vigtigt med et godt match af en frivillig familieven, og for det andet nødvendigt at sikre en god og stabil rytme i starten af forløbet, indtil en tryk og naturlig relation spirer frem.

De frivillige og plejen af dem er ifølge medarbejdere i HOME-START Nordvestsjælland helt afgørende for indsatsen. De er nøglen til familierne, og deres engagement er derfor centralt. Det betyder eksempelvis, at man ikke kan presse de frivillige til at tage en ny familie, selvom de har afsluttet én familie, men skal gives plads til at få lyst og engagement igen. Ifølge medarbejdere har HOME-START Nordvestsjælland ikke oplevet at miste frivillige under corona, men har tværtimod formået at fastholde dem. Den løbende kontakt mellem koordinator og frivillige – både skemalagt og spontant på den frivilliges foranledning – italesættes ligeledes positivt af de interviewede frivillige som en god og nødvendig støtte i arbejdet med familierne.

Medarbejdere i HOME-START Nordvestsjælland fremhæver et godt og velfungerende kommunalt samarbejde som understøttende for indsatsen. Medarbejdere skal have den gode personlige relation i kommunalsamarbejdet, og det er ifølge medarbejderne væsentligt, at både Holbæk og Kalundborg Kommuner tør satse på frivillighed på frivillighedens præmisser og ikke ser samskabelse som en spareøvelse. Tilsvarende fremhæver medarbejderne nogle af de interne organisatoriske forhold i form af en bestyrelse, som er meget engageret og aktiv, men som også tør uddelegere så meget ansvar som muligt til koordinator og frivillige. I samme forbindelse fremhæver medarbejdere, at netop

kommunen også har en plads i bestyrelsen, hvilket yderligere opleves at bidrage til et afstemt samarbejde. Alt i alt har det stor betydning for muligheden for at lave individuelle vurderinger og udvise fleksibilitet i forhold til den enkelte situation – noget, der opleves som en nødvendighed. Generelt er erfaringen blandt medarbejderne, at det er stærkt nødvendigt for organisationen at kende sin egen afgrænsning i indsatsen nøjagtigt for hele tiden at kunne spille aktivt ind uden at tilbyde noget, som indsatsen og de frivillige ikke kan levere. Dét lykkes også bedre, når relationerne mellem kommune og organisation kontinuerligt vedligeholdes.

Barrierer

Medarbejdere i HOME-START Nordvestsjælland oplever, at der er et stort behov for at italesætte over for familierne, at det er 'normalt' at bede om hjælp, og at alle, der går gennem livet, på et tidspunkt får brug for en hånd. Det oplever de er nødvendigt, fordi mange forældre har en modstand mod at tage imod hjælp. Det er ikke en særdeles vanskelig barriere, men et væsentligt opmærksomhedspunkt i mødet med familierne.

Selvoplevede resultater

- Ro og rytme i familiernes hverdag skaber overskud til at skabe forandringer
- Familierne bliver klar over forskellen på deres netværk og deres sikkerhedsnet
- Børnene og forældrene i familierne får en tryk relation til den frivillige familieven
- Forældrene kan spejle sig i den frivilliges måde at være sammen med børnene
- De frivillige opnår en tæt relation med familien og bliver klogere på deres egen livssituation.

HOME-START Nordvestsjælland

Selvoplevede resultater

Medarbejdere hos HOME-START Nordvestsjælland oplever generelt mange forskellige resultater for familierne. Forløbet med familievennen giver forældrene det nødvendige overskud i form af ro og rytme, der skal til for at skabe forandringer i deres liv. De forandringer kan være vidt forskellige fra familie til familie, alt fra fastholdelse af job, børn, der er trygge og får bedre sprog, eller forældre, der magter at tage ture på biblioteket.

Forskellen på et sikkerhedsnet og ens netværk er én af de gennemgående indsigter, som indsatsen også arbejder med. Og medarbejderne oplever også, at familierne får fornyede indsigter i deres egen livssituation ved at reflektere over det i en tryk ramme.

Forholdet mellem den frivillige og familien er helt afgørende, og medarbejderne oplever dels, at både børn og forældre får en tryk relation til den frivillige, dels, at forældrene får et udbytte i forhold til deres forældrerolle, fordi de spejler sig i den frivilliges væremåde.

3.4 HOME-START, Familiekontakt – Odense

HOME-START Odense er en af 12 lokalafdelinger af HOME-START Danmark, der i en årrække har hjulpet sårbare småbørnsfamilier ved at sætte dem sammen med en frivillig familieven med det formål at gøre en forskel for familierne i en afgrænset periode med faste ugentlige besøg af to timer.

Indsatsen såvel som lokalafdelingen eksisterede således i forvejen. Forskellen består i, at indsatsen for denne puljes vedkommende har koncentreret sig om familier med de yngste børn og med lettere og afgrænsede problemer.

HOME-START Odense har som formål at forebygge kriser, isolation og sammenbrud i sårbare familier med små børn, der er i risiko for at blive socialt udsatte eller allerede er det. Målet er at afhjælpe familiernes sociale udfordringer, så hele familien kan opleve bedre trivsel og mere overskud i hverdagen. Det gøres via en støttende relation i hjemmet, hvor familiens hverdagsliv leves.

Boks 3.5 Data og metode

Beskrivelsen baserer sig på registreringsark og udfyldt indsatsbeskrivelse fra HOME-START Odense samt interview med koordinatore og udvalgte frivillige. Det har ikke været muligt at interviewe forældre som del af denne erfaringsopsamling, og al viden i forhold til deres oplevelse af indsatsen er dermed andenhåndsbetragtninger fra medarbejdere og frivillige.

Indsatsbeskrivelse

Målgruppe, synlighed og rekruttering

Målgruppen beskrives af medarbejdere hos HOME-START Odense som forældre og familier, der med tidlig og frivillig indsats kan genfinde ressourcer eller få sat nye ressourcer i spil, og som eksempelvis oplever:

- pludselig ændring i livssituation: fødselsdepression, skilsmisse, dødsfald, sygdom, handicap, flerbørnsfødsler, tilflyttere i kommunen, ledighed
- usikkerhed/lavt selvværd i forældrerollen, grundet sparsom erfaring med sund familiedynamik fra egen barndom eller stort forventningspres
- manglende netværk – problemerne kan udvikle sig til reelle kriser og sammenbrud i familier, hvis familierne er isolerede.
- stress, manglende overskud eller overblik – problemerne kan fastlåse familierne, så de ikke kan se sig ud af situationen og i nogle tilfælde føre til u hensigtsmæssige prioriteringer.

Medarbejdere hos HOME-START Odense vurderer, at tilstedeværelsen og synligheden over for målgruppen først og fremmest sikres gennem et udbygget og mangeårigt samarbejde med Odense Kommune, hvor relevante kontaktpersoner inviterer medarbejderne ind til møder, hvorigennem de kan præsentere HOME-START for de faggrupper, der har kontakt med samme målgruppe af familier. På den måde har medarbejdere i HOME-START Odense ikke et direkte behov for at gøre opmærksom på sig selv direkte til målgruppen af sårbare småbørnsfamilier, da mængden af familier stort set er konstant.

Aktiviteter og kerneelementer

Selve indsatsen består for det første af, at familien kommer i kontakt med koordinatorer i HOME-START Odense, hvilket kan foregå på flere forskellige måder (se mere under implementeringserfaringer). Uanset kontaktform får familien hurtigst muligt (inden for 2-5 dage) en samtale med én af de lønnede koordinatorer. Koordinatoren vil herefter gå i gang med at finde en egnet frivillig blandt deres pulje af allerede uddannede frivillige, som matcher familien og behovene godt. Såfremt der ikke er ledige frivillige, afventer koordinatorene rekruttering af nye frivillige samt kursus for disse.

Matchet mellem familie og frivillig familieven er centralt for indsatsen og for koordinatorernes arbejde. Matchet baseres på værdier om ligeværdighed, anerkendelse og respekt for forskellighed og sker i første omgang på en overordnet vurdering fra koordinatorens side af familiens behov og ønsker, og hvordan dette passer sammen med den potentielle frivilliges personlighed, erfaring og egne ønsker. Når koordinatoren identificerer en mulig frivillig familieven blandt gruppen af frivillige¹³, præsenteres den frivillige for muligheden. Den konkrete familie beskrives i korte vendinger over for den frivillige, og hvis den frivillige ønsker at være familieven for familien, præsenteres familien for muligheden og mødes med den frivillige og koordinator hjemme hos familien. Herefter skal familie og frivillig familieven gensidigt vælge hinanden til, dog først efter en kort pause (på minimum et døgn) når de begge 'har sovet på det' – en praksis, der skal bidrage til et trygt match.

Forløbet igangsættes herefter og består grundlæggende af faste ugentlige møder, hvor den frivillige familieven som udgangspunkt besøger familien i hjemmet. Det er op til familien og den frivillige selv at afgøre, hvad de vil lave. Aktiviteterne kan også bestå af praktisk hjælp og støtte i hjemmet, og de kan eksempelvis afveksle hjemmebesøgene med en gåtur til en legeplads med barnet/børnene. Erfaringen fra forløbene er dog ifølge medarbejdere hos HOME-START Odense, at kontakten primært foregår i familiens hjem. Det er op til familien og den frivillige selv at aftale rammerne og indholdet i mødet, herunder om den frivillige eksempelvis bruger tid med hele familien eller med ét eller flere af børnene.

Der er flere elementer i koordinatorens opfølgning efter matchet, som tilsammen skal sikre det bedst mulige forløb, herunder at der kan reageres hurtigt ved behov. Koordinatorerne har løbende kontakt med de frivillige, både i form af skemalagt kontakt cirka hver sjette uge og i form af, at de frivillige kan kontakte dem, hvis de har brug for sparring og rådgivning omkring forhold i familien. Der er også (telefonisk) kontakt til familien, typisk tre til fire gange i løbet

¹³ Som udgangspunkt en frivillig, som ikke allerede er i gang med et forløb hos en anden familie, men frivillige kan godt have flere familier samtidigt.

af et forløb. Efter 3 måneder gennemføres en status med familierne og den frivillige, hvor fokus for den resterende periode aftales.

Forløbene har som udgangspunkt en forventet længde på 6 måneder, og den frivillige indgår i samarbejdet med det som forventning. Der er mulighed for forlængelse, såfremt familie og frivillig ønsker det. Både familien og den frivillige familieven er bekendte med, at forløbene kan fortsætte, indtil familien føler sig hjulpet videre, og der sker en 'naturlig aftrapning' for familien. Der er en afslutning med fælles evaluering, hvor familie, frivillig familieven og koordinator sammen gør status over forløbet og eventuelt udviklingen fra start til afslutning.

Medarbejdernes registrering af forløbene viser, at de typisk har varet lidt over 7 måneder (30 uger). Der er betydelig variation, så nogle forløb er kortere og andre væsentligt længere¹⁴. Der er ligeledes stor variation angående det samlede antal besøg, men på tværs af forløbene er der oftest omkring 20 besøg i alt. Det svarer alt i alt til lidt over et besøg hver anden uge, hvilket inkluderer pauser, sygdom og ferier. Gennemsnittet er stærkt påvirket af især corona, da et ugentligt besøg som udgangspunkt er det almindelige. De frivillige og familierne er typisk sammen i 2 timer, når de er sammen.

Organisering

Indsatsen er organiseret ved, at koordinatorene varetager kontakten til henholdsvis familier, som ønsker en frivillig familieven, og de frivillige. De frivillige skal både have et hjemmebesøg af koordinator og herefter deltage på et 20 timers kursus, før de kan godkendes og er klar til at være frivillig familieven. Kurset skal klæde de frivillige på til opgaven som familieven og indebærer ifølge medarbejderne *"at kunne lytte aktivt, kende sin rolle som frivillig og sætte grænser, at have respekt for andres værdier, at forstå HOME-STARTs børnesikkerhedspolitik samt orientering om nærområdets andre offentlige og civilsamfunds støttemuligheder, ligesom børneattest indhentes"*.

Kurset har også den funktion, at de potentielle frivillige, som har henvendt sig som interesserede, får en grundig afprøvning af, om et forløb som familieven er noget for dem. Koordinatorerne får samtidig mulighed for at vurdere den frivillige, herunder sikre sig, at de ikke har en missionerende eller opdragende funktion. Ifølge medarbejdere hos HOME-START Odense er det omkring hver sjette frivillige kursusedtager, der falder fra undervejs eller efter kurset. På

¹⁴ Det gennemsnitlige forløb er knap 1 måned længere end det 'typiske' forløb opgjort via medianen, hvilket viser, at en række forløb er væsentligt længere end de 30 uger, vi beskriver som normalen.

den måde fungerer kurset også som et kvalitetsstempel af de 'færdiguddannede' frivillige, som koordinatorene efterfølgende kan søge egnede familier til blandt deres ventende familier.

Implementeringserfaringer

HOME-START Odense har i alt igangsat 27 forløb, hvor en familie er blevet matchet med en frivillig familieven. Deres oprindelige forventninger var 26-45 forløb, men coronapandemien har bremset opstarten af nye familier og frivillige undervejs i perioden. Derudover har de 8 forløb, hvor familien ikke er matchet med en frivillig familieven. Medarbejdere hos HOME-START Odense tæller selv nogle af disse forløb med som 'reelle' forløb som følge af den tætte kontakt, der har været mellem familien og koordinatoren, hvor de oplever, at familien på den måde har fået hjælp. Tælles de forløb med, er der i alt 34.

Der er endvidere registreret syv afbrudte forløb, oftest fordi den frivillige har trukket sig, typisk pga. egen sygdom eller udfordringer som følge af coronapandemien, og i to tilfælde, fordi familien ønskede at trække sig.

Tabel 3.3 viser, hvorfra familierne typisk er kommet i kontakt med HOME-START Odense.

Tabel 3.3 Familiernes typiske kontaktform til HOME-START Odense

Hvordan har familien primært hørt om indsatsen?	
Socialrådgiver	6
Sundhedsplejerske	8
Hospital/jordemoder	*
Dagtilbud/dagpleje	*
Venner/netværk	9
Web	*
Anden offentlig instans	*
Andet	*
Total	27

Note: * = celler med mindre end fem er fjernet af diskretionshensyn, hvorfor totalen er større end summen af de viste tal.

Kilde: HOME-START Odense

Ni familier har fundet HOME-START Odense via deres egne venner eller netværk. Blandt de kommunale samarbejdspartnere, som bidrager til at præsentere tilbuddet over for familier i målgruppen, er det oftest via sundhedsplejen hvor otte familier er identificeret. Oprindeligt var det svært for medarbejdere hos HOME-START Odense overhovedet at få kontakt til denne gruppe fagprofessionelle, fordi der var uklarhed om eventuelt overlap og opgaveglidning, hvilket sænkede viljen til samarbejde. I dag er deres oplevelse diametralt modsat, da det netop er sundhedsplejen, de oplever som den vigtigste samarbejdspartner. Derudover er der også henvist seks familier via socialrådgivere.

Drivkræfter

Medarbejdere fra HOME-START Odenses er af den klare opfattelse, at forældrene søger tilbuddet, netop fordi det er et åbent og ikke-dømmende tilbud om hjælp og en mulig relation. Såfremt der lå et opdragende eller forbedrende aspekt i konceptet, ville det ikke lykkes at tiltrække familier. Det baserer de på forældrenes egen-opfattelse, hvor flere af dem har svært ved at acceptere deres eget behov for hjælp, og oplever skam eller stigma forbundet med det. Denne oplevelse spejles i interviewet med de frivillige. Når først familierne er i et forløb med en frivillig, sker der alligevel ofte en forandring og læring. Men det er afgørende, at dét ikke er indgangsvinklen, men i stedet noget, som vokser naturligt frem (som beskrevet under afsnittet om oplevede resultater). Såfremt der var et erklæret formål, er det HOME-START Odenses forventning, at det ville være en klar hindring for at finde nye familier i målgruppen.

De interviewede frivillige fremhæver i den forbindelse, at lysten og frivilligheden, der ligger bag deres eget engagement, samt deres ikke-dømmende og lyttende adfærd viser sig at være afgørende for forældrenes udbytte af samværet og deres villighed til at dele deres glæde og sorger åbent med den frivillige frem for at skjule relevante forhold.

Den løbende kontakt mellem koordinator og frivillige – både skemalagt og spontant på den frivilliges foranledning – italesættes ligeledes positivt af de interviewede frivillige som en god og nødvendigt støtte i arbejdet med familierne.

En læring, som medarbejdere fra HOME-START Odense selv italesætter, og som primært er opstået som følge af corona, er nytten af at sætte familier sammen i et gruppeformat, og at dét kan fungere godt sideløbende med indsatsen i hjemmet. Det gælder særligt de mindre udsatte familier, som kan spejle sig positivt i hinanden, mens oplevelsen er, at de mere udsatte familier i højere grad har behov for at koncentrere sig om deres egne udfordringer og deres eget forløb.

Barrierer

Det er et tilbagevendende opmærksomhedspunkt, at kommunale fagpersoner og samarbejdspartnere ikke forsøger at iværksætte indsatsen til målgrupper med for mange og for 'tunge' problemstillinger.

Manglende frivillige er ifølge medarbejdere hos HOME-START Odense en klar hindring for at kunne igangsætte flere forløb. Der er således familier, som må vente på at blive matchet med en familieven, fordi der mangler frivillige. Det er vurderingen, at coronapandemien har medvirket til at bremse optaget af nye frivillige. Manglen på frivillige spiller samtidig ind på medarbejdernes ønske om på sigt at blive mere kendte i dagtilbud i kommunen, hvor de endnu ikke er etableret som en oplagt mulighed for personalet. Hvis dagtilbuddene pludselig begynder at sende mange håbefulde familier ned til dem, risikerer HOME-START Odense, at familierne får lange ventetider, inden de kan matches med en frivillig familieven. Det er erfaringen, at der går op til 3-6 måneder, fra familien henvender sig, til der kan etableres et match – en tidsramme, som medarbejdere fra HOME-START Odense gerne så væsentligt kortere.

Et løbende tiltag er at reklamere målrettet på steder og via kanaler, hvor de er synlige over for de – oftest ældre – potentielle frivillige, men ikke familierne, for at undgå at skævvride fordelingen af frivillige og familier endnu mere. Der er altså et dilemma i synligheden mellem at få nok frivillige og 'for mange' familier. Det er eksempelvis opslagstavler i seniorhuse eller på tekst-tv. De frivilliges fremskredne alder fremhæves af medarbejdere hos HOME-START Odense som en fordel som følge af de frivilliges livserfaring og tidsmæssige overskud samt lysten til at bruge tid med små børn.

Selvoplevede resultater

- Familierne får brudt den negative spiral, deres hverdag præges af, og får tid, overskud og ro
- Et naturligt forhold mellem frivillig og familie
- Forældrene lærer indirekte af de frivilliges væremåde og omgangsform med børnene
- Forældre indser betydningen af egenomsorg og at turde og kunne bede om hjælp
- Børnene i familien får udelt opmærksomhed fra de frivillige, og glæden ved børnene smitter af på forældrene.

HOME-START Odense

Selvoplevede resultater

Medarbejdere i HOME-START Odense oplever, at deres resultater lægger sig tæt op ad deres forventninger inden projektstart, hvilket de selv begrundes i det forhold, at metoden er en forlængelse af den indsats, de har praktiseret gennem en årrække.

Overordnet set oplever de, at familierne får brudt den negative spiral, de befinder sig i, i en hverdag præget af manglende overskud. Familien 'glemmer' organisationen og det formaliserede match ved opstarten, fordi der vokser et naturligt forhold frem mellem den frivillige familieeven og familien – noget medarbejderne i organisationen kun ser positivt på.

Forældrene lærer ikke direkte om opdragelse eller metoder til at understøtte børnene, da det ikke er en del af konceptet, at de frivillige skal lære fra sig på den måde. Til gengæld sker der ifølge HOME-START Odense stor læring alene af, at forældrene oplever de frivilliges måde at være sammen med børnene på, og hvordan de er, når de er i familiens hjem. Det er en hyppig oplevelse, at forældrene efter et forløb italesætter, hvor meget de har lært om praktisk forældreskab, selvom det ikke har været en erklæret del af indsatsens mål eller

den frivilliges indsats. Det kan eksempelvis være under tandbørstning eller ved måltider, hvor det er vigtigt, at de voksne står fast på en rolig og kærlig måde. Dét kan den frivillige give forældrene opbakning og konkret støtte i.

Forældrene får ifølge medarbejdere i HOME-START Odense også en direkte oplevelse af, at det er vigtigt, at de passer på sig selv og lærer nødvendigheden af egenomsorg for at kunne passe på deres børn. Selve forløbet har i sig selv en vigtig funktion i at bekræfte dem i værdien af at række ud og bede om hjælp. De fleste forældre har ifølge koordinatorene ved HOME-START Odense svært ved netop det, da det ofte er tabubelagt eller skamfuldt for forældrene at indse, at de har behov for en type hjælp, som ikke er tilgængeligt i deres netværk. Derfor er der også familier og forløb, der involverer brobygning til kommunale tilbud, hvis det undervejs står klart for familien og den frivillige (og evt. koordinator), at det er nødvendigt.

3.5 Mødrehjælpen

Mødrehjælpen har etableret indsatsen Familieven som et nyt tiltag, der kombinerer frivillige familievenner med Mødrehjælpens mulighed for at give professionel støtte fra uddannede og lønnede rådgivere i deres rådgivningshuse.

Indsatsens formål dækker over flere forskellige delmål. Det kan være at hjælpe forældrene med specifikke udfordringer, men det kan også være at hjælpe dem igennem en svær periode. Støtten udfoldes på baggrund af familiens egne ønsker og tilpasses derfor forældrene og familien, så de føler sig støttet og hjulpet med de forhold, de selv oplever som vigtigst. Det skal sættes medføre, at de føler sig bedre stillet til at løse forældrerollen, samt at de føler sig motiverede af at opsøge sociale fællesskaber.

Boks 3.6 Data og metode

Beskrivelsen baserer sig på registreringsark og udfyldt indsatsbeskrivelse fra Mødrehjælpen samt interview med ansatte (projektleder og rådgiver) i Mødrehjælpen og en frivillig. Det har ikke været muligt at interviewe forældre som del af denne erfaringsopsamling, og al viden i forhold til deres oplevelse af indsatsen er dermed andenhåndsbetragtninger fra primært medarbejdere og en frivillig.

Indsatsbeskrivelse

Målgruppe, synlighed og rekruttering

Målgruppen beskrives af Mødrehjælpen som følgende:

- Familier med mindst ét barn under 2 år, som er karakteriseret ved, at deres dagligdag er præget af en eller flere udfordringer, som har indflydelse på familiens mulighed for at få en god start på forældreskabet, samt på deres mulighed for at danne rammerne for et sundt og udviklende børneliv¹⁵. Det kan være psykisk sårbarhed, livskriser (fx skilsmisse), langvarig kronisk eller fysisk sygdom, ikke-eksisterende netværk, dårlig økonomi, sprogbarrierer, usikkerhed om boligforhold, dårlig tilknytning til arbejdsmarked og/eller uddannelse, mistroivsel for barn i institution, vanskeligheder med forælderrollen m.m.
- Det er en forudsætning, at familierne selv har et ønske om at få en frivillig familieven.
- Fælles for alle forældrene i indsatsen er, at de ønsker en hjælp og en støtte, som de ikke selv har adgang til, da de ofte er netværksfattige og føler sig usikre i forælderrollen.

Henvisning til indsatsen sker via professionelle i de kommuner, hvor lokalafdelingen og indsatsen er forankret. Det vil sige, at de henvisende antages at have et godt kendskab til familien, deres udfordringer og behov. Sundhedsplejen er den primære indgang, men det kan også være socialarbejdere, dagtilbud, jordemødre i regionen eller boligsociale medarbejdere.

Der arbejdes med et henvisningsskema til Mødrehjælpen, som indeholder oplysninger om, hvad familien ønsker hjælp til samt praktiske oplysninger (alder, antal børn, adresse, kontaktoplysninger, ønsket tidspunkt for besøg og støtte m.m.).

Det er også muligt for familier selv at henvende sig eller for frivillige og andre lokale at henvende sig med familierne. I dette tilfælde udfyldes henvisningsskemaet med den lokale tovholder, der er frivillig. Uanset oprindelse er det nødvendigt, at familien selv er motiveret for at få støtte og hjælp.

¹⁵ Derudover er indsatsen også blevet tilbudt til familier uden for puljens målgruppe, fx familier med skolebørn, når der har været mulighed for og kapacitet til det.

Aktiviteter og kerneelementer

Overordnet set har den professionelle, lønnede rådgiver ansvaret for afdækning af familiens behov for en familieeven, mens den frivillige tovholder i lokalafdelingen har ansvaret for matchet og for de frivillige generelt.

Efter henvendelse fra en familie modtager rådgiver henvisningsskemaet og laver en vurdering af, om familien er i målgruppen for indsatsen. Denne vurderingsopgave ligger hos rådgiver, der med sit faglige blik kan sikre, at indsatsen prioriterer mødetiden og matcharbejdet på de familier, der er i målgruppen, og som forventes at ville få gavn af et forløb med en frivillig familieeven.

Herefter gennemføres et screeningsmøde med rådgiver, den frivillige tovholder og familie, hvor indsatsen og rammerne for støtten præsenteres. Såfremt familien fortsat er interesseret, og rådgiver og tovholder vurderer, at familiens ønsker er inden for rammerne af indsatsen, er familien klar til en frivillig familieeven. Rådgiver indsamler samtidig data til en baseline for forløbets progression, da Mødrehjælpen indsamler data om alle forløb (fx tilfredshed og oplevet udbytte), ligesom handleplanen for familien udarbejdes. Det er herefter tovholder, der identificerer en frivillig blandt puljen af frivillige. Når den potentielle frivillige familieeven er fundet af tovholderen, igangsættes processen beskrevet trinvist herunder:

- Tovholderen arrangerer matchmøde med familie, frivillig familieeven og tovholder (rådgiver deltager ikke). Her aftales det, hvad den frivillige skal bruge sin tid på, og hvornår familien skal besøges.
- 14 dage herefter foretager rådgiver et opkald til både familie og frivillig for at høre til opstarten, og om de ønsker, som familien har givet udtryk for på screeningsmødet, er realistiske i praksis.
- Efter 3 måneder afholdes midtvejsmøde med familie, frivillig familieeven og tovholder, hvor familiens udvikling og fortsatte ønsker drøftes (her kan rådgiver deltage ved behov eller bekymring).
- Ved afslutning gennemføres afslutningssamtale med familie, frivillig familieeven og tovholder med fokus på, om familiens mål blev nået og på at sikre en god afslutning for både familien og den frivillige familieeven, som har investeret meget af sig selv i familien.

Rammerne for indsatsen er, at den frivillige og familien er sammen én gang ugentligt i to timer i 6-9 måneder. Selve indsatsen og den frivilliges rolle er defineret af den 'handleplan', som familien har udarbejdet i samarbejde med rådgiver og tovholder. Det er rettesnoren for den frivilliges indsats og aktiviteterne med familien og med udgangspunkt i, at familien er eksperter i deres eget liv, og at hjælpen er midlertidig og helst en hjælp til selvhjælp. Handleplanen kan bestå af mål som *"jeg ønsker at udvide og styrke mit netværk og få*

hjælp af min familieven til at opsøge aktiviteter” eller “jeg vil gerne have inspiration af min familieven til, hvordan jeg kan lave nogle gode aktiviteter sammen med mine børn”. Familien besøges som udgangspunkt i hjemmet, men der er også mulighed for aktiviteter andre steder alt efter familiens ønsker.

Organisering

Indsatsen foregår lokalt i seks forskellige tilknyttede lokalafdelinger (i seks forskellige kommuner). Den er forankret hos en frivilligt tovholder i den frivillige del af Mødrehjælpen, som lokalafdelingerne hører under. Denne tovholder er først og fremmest frivillig og har et stort ansvar for indsatsen. Kompetenceudviklingen af tovholderen er fleksibel på den måde, at det foregår løbende og over for den enkelte tovholder, forestået af den professionelle, ansatte rådgiver. Det svarer overordnet set til en udvidet udgave af den kompetenceudvikling, som de frivillige får, da tovholderen kommer igennem de samme emner og lidt til, da tovholderen også selv skal kunne give sparring og vejledning til de frivillige.

Indsatsen er derudover også forankret hos den professionelle, ansatte rådgiver, som er placeret i tre af Mødrehjælpen's fire rådgivningshuse (Aarhus, Aalborg og Odense). Disse lønnede rådgivere har en børnefaglig baggrund og særlige kompetencer som socialrådgivere og dækker fra rådgivningshusene regionalt flere forskellige lokalafdelinger med butikker og frivillige. En rådgiver skal altså varetage sin del af indsatsen i flere lokalafdelinger.

De frivillige familievenner skal ikke leve op til nogle krav angående deres faglige baggrund eller uddannelse, men Mødrehjælpen skal vurdere, om de frivillige er egnede. Rådgiver og tovholder foretager denne vurdering, som der ikke har været nogen fast systematik for i projektperioden.

De frivillige har som en del af deres kompetenceudvikling været på et obligatorisk introforløb. Dette forløb er ikke ét fast kursus, men er af hensyn til indsatsens geografiske og organisatoriske spredning – og at de frivillige er kommet drypvis til og løbende er matchet med familier – løst individuelt for hver enkelt frivillig. Det vil sige, at nogle frivillige har fået en udvidet 'ansættelses-samtale' med rådgiver og tovholder, suppleret af udvidede temadage med andre frivillige. Andre frivillige har været på et særligt introduktionsmøde med hinanden.

Derudover har den frivillige løbende kontakt til tovholderen og hver eller hver anden måned også til rådgiveren. Kontakten til rådgiveren sker også løbende ved behov, fx som vejledning af de frivillige i konkrete socialfaglige spørgsmål og dilemmaer i konkrete forløb.

Derudover afholdes der også sparringsmøder hvor gruppen af frivillige mødes og drøfter cases – disse møder forestås skiftevis af tovholder og af rådgiver.

Implementeringserfaringer

I Mødrehjælpens egen, interne afrapportering, som udelukkende baseres på de forløb, hvor forælderen har gjort brug af *samtaler med rådgiveren* – fremgår det, at der har været i alt 26 forløb i perioden fra 2021 og indtil august 2022, hvoraf 7 er afsluttet. 23 af forløbene er startet i 2022 (primært i foråret).

Data om forløbenes varighed og længde er for usikre til at afrapportere på via en optælling. Familierne har ifølge Mødrehjælpen generelt haft en tæt og kontinuerlig kontakt til rådgiverne. Nogle familier har haft længerevarende samtaleforløb med rådgiverne både før, under og efter familievensforløbet, mens andre familier kun har været i kontakt med rådgiver, når det har været tid til at følge op på forløbene.

De fleste familier angiver, at de har hørt om Familieven fra sundhedsplejersken (59 %), og blandt de øvrige muligheder er det oftest via Mødrehjælpens lokalafdeling (18 %). Forældrene er i samtlige tilfælde kvinder og har i gennemsnit to børn, som typisk er 0-3 år. Forløbene fordeler sig mellem de seks forskellige lokalafdelinger/kommuner, hvoraf Haderslev står for flest, lidt under en tredjedel af forløbene.

Drivkræfter

Blandt medarbejdere i Mødrehjælpen opleves samarbejdet med kommunerne forskelligt, alt efter hvilken lokalafdeling og kommune det drejer sig om. Nogle oplever, at formaliserede partnerskaber med kommunerne letter processen, bl.a. fordi det gør det nemmere at 'råbe højt', når der er behov for at minde om det oprindelige formål med samarbejdet eller for justeringer. Omvendt har nogle medarbejdere oplevet det sværere at komme igennem i kommuner uden sådanne formaliserede partnerskaber. Forskellen ligger i de faste samarbejdsfora, hvor Mødrehjælpen kan komme i kontakt med kommunen og drøfte mulighederne. Erfaringen er, at forummet er nødvendigt, fordi det her bliver muligt at fortælle gentagne gange om indsatsen og mulighederne, da én gang ikke er nok. Løsningen, der søges, i de tilfælde, hvor der ikke er formelle partnerskaber, er, at medarbejdere fra lokalafdelingen forsøger at varetage samarbejdsfora, koordinering m.m., understøttet af Mødrehjælpens centrale projektmedarbejdere ved behov.

Medarbejdere fra Mødrehjælpen vurderer, at kombinationen af professionel faglig støtte og rådgivning sammen med den frivillige indsats har stor værdi

for evnen til at give en mere kvalificeret støtte samlet set og for familiens udbytte. Det er altså ikke 'enten/eller' men et 'både/og'. Der er dog en række opmærksomhedspunkter, såfremt det skal lykkes, som kommenteres i afsnittet herunder om barrierer (sammen med øvrige oplevede barrierer, som ikke relaterer sig hertil).

Barrierer

Opstartsvanskeligheder, coronapandemiens betydning for især de ofte ældre frivillige samt den geografiske og organisatoriske spredning på mange forskellige lokalafdelinger og rådgivningshuse, er ifølge medarbejdere fra Mødrehjælpen udslagsgivende for, at der ikke er igangsat så mange forløb som planlagt.

Coronapandemien har især gjort det sværere at finde frivillige og familier. Det har ikke lykkedes at finde det ønskede antal frivillige på trods af, at de eksempelvis i én lokalafdeling har benyttet lokale medier, omdelt flyers, afholdt info-møder samt brugt sociale medier (både organisk og betalte annoncer). Det har også gjort det svært at vedligeholde kontakten til dem og gøre det attraktivt at fortsætte som frivillig. Samtidig har coronasituationen haft betydning for antallet af familier bl.a. ved, at de kommunale samarbejdspartnere har været nødsaget til at prioritere krisehåndtering og nødberedskab.

Opstartsvanskeligheder og udskiftning af nøglemedarbejdere har haft en negativ indvirkning på muligheden for at starte indsatsen godt op i de deltagende lokalafdelinger og på at igangsætte og vedligeholde konkrete forløb.

Samtidig oplever medarbejdere, at tovholdernes generelle travlhed (herunder engagementer ud over lokalafdelingen og deres civile liv i øvrigt) betyder, at det kræver mere planlægning end oprindeligt kalkuleret, når der skal findes tid til samtalerne med familier og frivillige, til de løbende drøftelser med rådgivere og sjældnere med projektledelsen.

Medarbejdere oplever også, at det er nødvendigt at tage højde for de store lokale forskelle, der kan være mellem indsatser, der på papiret er helt ens. Samlet set er der med Mødrehjælpens egne ord ikke nogen 'one size fits all'-løsning. Det drejer sig bl.a. om

- erfaringen hos lokalafdelingen
- hvilke tiltag og tilbud der i øvrigt er tilstede og samarbejdet med andre foreninger og organisationer
- forskelle i samarbejdet med den lokale kommune som tidligere nævnt
- størrelsen på lokalafdelingen og antallet af frivillige

- tovholderens erfaring og kompetencer og tovholderens mulighed for i varierende grad enten selv at varetage forløb eller i højere grad have behov for løbende understøttelse.

Både erfaringen hos lokalafdelingen og øvrige tiltag og tilbud lokalt har indflydelse på, om der typisk er bedst kendskab til familierne eller til de frivillige.

Ifølge medarbejderne har det samtidig betydning, at rådgiveren som hovedregel er delt mellem to forskellige lokalafdelinger, både i forhold til at prioritere tid og i forhold til den geografiske afstand. Når rådgiveren ikke nødvendigvis sidder samme sted, skal møder i højere grad planlægges, hvilket kan besværliggøre arbejdet med indsatsen.

Ifølge medarbejderne er strukturen for indsatsens opstart, match og opfølgning justeret undervejs. Oprindeligt skulle den frivillige tovholder varetage matchet på baggrund af henvisningsskemaet, men med deltagelse af både rådgiver og henvisende part (oftest sundhedsplejerske). Både rådgiver og tovholder skulle deltage på samtlige statusamtaler med familie og frivillig samt rådgive og sparre med de frivillige på både individuelt og kollektivt niveau. Rådgiver skulle derudover også give direkte rådgivning til familierne. Det viste sig ifølge medarbejderne særdeles krævende at planlægge og koordinere så mange møder og processer.

Den gældende arbejdsdeling, som er beskrevet under 'aktiviteter og kerneelementer', betyder, at rådgiver er med i en del af matchprocessen og familieevenforløbet, mens tovholderen er gennemgående. Et godt match kræver ifølge medarbejdernes erfaringer kendskab til både familien og den frivillige. Det har den udfordring, at rådgiver fortsat skal overlevere familien til tovholder, der skal kunne lave et match og deltage i matchmødet med familie og frivillig uden rådgiveren. Udfordringen lettes ifølge medarbejderne af, at både familier og frivillige ofte i lidt forskellig grad i forvejen er kendte i lokalafdelingerne, hvilket gør det lettere for tovholderen at kapere opgaven. Der arbejdes ifølge medarbejderne også på at finde en form, hvor rådgivers faglighed kan komme til gavn, uden at rådgiveren behøver være til stede (fx via samtaleskemaer, der muligvis kan gøre tovholder i stand til at gennemføre screeningsmødet med samme vurdering).

Medarbejdere fra Mødrehjælpen oplever selv, at deres interne organisering af indsatsen har bidraget til udfordringen. Den todelte ledelsesstruktur har bl.a. gjort det svært at placere et entydigt ledelsesansvar. Det er derfor undervejs besluttet, at rådgiverne skal have samme ledelse, som de lokale tovholdere kan gå til, hvilket også forventes at bidrage til at ensrette standarderne for den faglige sparring.

Kombinationen af frivillige familievenner med faglig, professionel støtte vurderes af medarbejdere at blive oplevet som tryk, meningsgivende og afgørende for frivillige og rådgivere. Der er dog brug for yderligere afprøvning af denne kombination for at kunne vurdere, om de relativt store rådgiverressourcer, der har været allokeret til indsatsen, også giver effekt i større skala. Den indsigt forplanter sig videre i organisationen og skaber opmærksomhed om nogle af de interne organiseringer og løsninger, som kan forbedres, i en organisation, der rummer mange forskelligartede indsatser i forskellige afdelinger, som er spredt geografisk.

Medarbejdere er opmærksomme på de frivillige og familiernes stærke tilknytning. Det angår risikoen for, at en frivillig familieven knytter sig for meget til familien, og mister orienteringen i den 'begrænsede' og midlertidige rolle, som den frivillige påtager sig. Opmærksomheden baserer sig på situationer, hvor både frivillig og familie ønsker at fortsætte relationen. Det er et tydeligt og vedvarende dilemma, som fortjener løbende opmærksomhed. Det forventes eksempelvis at kunne komme til udtryk ved, at de frivillige har brug for hjælp til at trække sig fra familien, som de har knyttet sig til, på en ordentlig måde for både frivillig og familie, fx ved at rådgiver eller tovholder opridser rammerne for støtten på vegne af den frivillige. Her indgår også den frivilliges behov for at skåne børnene for unødige skift af trykke voksne, som eventuelt skal håndteres. Det er medarbejdere fra Mødrehjælpens oplevelse, at projektet og arbejdet med indsatsen har bidraget til, at de frivillige er blevet bedre til at sætte sunde grænser.

Det var endvidere oprindeligt tanken at oprette gruppeforløb for familierne. Men ud over, at der kun er startet få forløb op, hvilket mindsker muligheden, har de familier, der sideløbende har haft familieven, været så forskellige, at gruppeforløb ikke var egnet, vurderer medarbejderne.

Selvoplevede resultater

- Generelt forbedret trivsel i familien
- Forældrene støttes af familievennen som en samtalepartner, de kan spejle sig i
- Familievennen agerer brobygger til netværksskabende aktiviteter
- Positive resultater på andre områder, fx beskæftigelse/jobafklaring
- Frivillige får glæde af samværet og den positive udvikling i familien og mærker deres betydning for familien.

Mødrehjælpen

Selvoplevede resultater

Medarbejdere fra Mødrehjælpen beskriver en række positive resultater, som de oplever i de forløb, som er startet op (og enkelte heraf afsluttet). Familierne har ifølge medarbejdere fra Mødrehjælpen en gennemgående glæde ved den frivillige familieven; de føler sig støttet og hjulpet, og familievennen har haft direkte betydning for den positive udvikling, de selv oplever.

Generelt vurderer medarbejdere fra Mødrehjælpen, at der særligt sker udvikling for forældrene, da indsatsen primært retter sig mod at understøtte forældrerollen, og at det herudover har en afsmittende effekt på børnene og familien som helhed i form af mere overskud og større familiemæssig harmoni.

3.6 Røde Kors Hovedstaden

Røde Kors Hovedstaden har igennem en lang årrække ydet en særlig indsats for udsatte og sårbare børnefamilier i hovedstaden. 'Støtte fra start' er en videreudvikling af allerede eksisterende frivilligindsats 'Familievenner', der er

startet op i 2018. Her tilbyder frivillige udsatte børnefamilier med komplekse problemstillinger i livet en til en-støtte i hjemmet ud fra en helhedsorienteret tilgang.

Projektet bygger ifølge medarbejdere fra Røde Kors Hovedstaden videre på erfaringer, metoder og ligeledes organisering og koncept fra 'Familievenner'. Videreudviklingen bygger ifølge medarbejdere på en stigende efterspørgsel på støtte til forældrene med børn i alderen 0-2 år. Støtte fra start adskiller sig fra de eksisterende familievenner ved, at indsatsen retter sig mod at hjælpe forældrene med afgrænsede problemstillinger, og at forældrene i Støtte fra start har færre og mindre komplekse udfordringer i livet.

Medarbejdere fra Røde Kors Hovedstaden beskriver selv, at formålet med indsatsen er at øge trivsel og livsvilkår for sårbare forældre og deres børn i alderen 0-2 år med henblik på at forebygge, at børnene allerede meget tidligt i livet kommer bagud i forhold til deres jævnaldrende. Specifikt er formålet, at forældrene får mere overskud i hverdagen og dermed kan være mere nærværende sammen med deres børn. Når der er nærvær og mindre konflikt og frustration i familien, kan børnenes udvikling stimuleres på passende vis, og de trives i hverdagen.

Boks 3.7 Data og metode

Beskrivelsen baserer sig på registreringsark og udfyldt indsatsbeskrivelse fra Røde Kors Hovedstaden samt interview med tovholder. Det har ikke været muligt at interviewe frivillige eller deltagere som del af denne erfaringsopsamling. Al viden i forhold til deltagernes oplevelse af indsatsen er dermed andenhåndsbetragtninger fra medarbejdere.

Indsatsbeskrivelse

Målgruppe, synlighed og rekruttering

Målgruppen for indsatsen er blandet, men ifølge medarbejdere fra Røde Kors Hovedstaden har familierne ofte ensomhedsproblematikker og er netværksfattige.

Ifølge medarbejdere er indgangen til indsatsen typisk sundhedsplejerskerne, barselsambulatorier og jordemødre. Der er også indgange fra de boligsociale

helhedsplaner, ligesom familierne også selv er opsøgende i forhold til indsatsen. Sidstnævnte familier kan fx komme fra Røde Kors Hovedstadens andre tilbud.

Røde Kors Hovedstaden har oplevet nysgerrighed, efterspørgsel og samarbejdsvilje fra offentlige samarbejdspartnere i forhold til muligheden for samarbejdet.

Røde Kors Hovedstaden arbejder med synlighed for indsatsen ved bl.a. at dele information om indsatsen i andre aktiviteter, hvor målgruppen færdes. Det kan fx være ved at dele flyere ud eller blot være til stede.

Indsatsen har et telefonnummer og en e-mailadresse, målgruppen kan kontakte indsatsen gennem.

Aktiviteter og kerneelementer

Indsatsen er primært en til en-støtte i hjemmet, hvor frivillige matches med målgruppen og yder støtte i hverdagen. Det kan være praktiske forhold, men også hvad Røde Kors Hovedstaden selv beskriver som psykosocial støtte til forældrene – hvad der ligger i dette begreb, er ikke undersøgt som del af denne undersøgelse. Dette kan også ses som tre overordnede opgaver, formuleret af medarbejdere fra Røde Kors Hovedstaden:

Sociale opgaver: De frivillige skal støtte forældre og relationen mellem barn og forældre, der skal sikre barnets udvikling og trivsel. Herunder er formålet, at de frivillige skal støtte forældrene i:

- at skabe forudsigelighed i hverdagen ved at skabe rutiner for måltider og sovetidspunkter. Hjælpe familien med rammesætning af brug af TV og iPad, især hvis der er større børn i familien
- at understøtte fokus på det fysiske og følelsesmæssige nærvær ved samtaler og modelindlæring. Tegne, male og lege sammen med barnet
- at styrke barnets udvikling gennem eksponering for fysisk kontakt og tale. Passende stimulering af barnet (visuel, auditiv, smag/lugtesans)
- forståelsen for, hvordan barnet kommunikerer, sanser og oplever sin verden
- indsigt i, hvilke udviklingsmæssige milepæle der hører barnets alder til ved samtaler eller fælles informationssøgning.
- lege og aktiviteter, der styrker barnets motoriske udvikling – (at kunne bevæge sig, skaber muligheder for barnet til at knytte sociale kontakter, barnet bliver selvstændig og udvikler selvtillid og mulighed for at udforske og lære at forstå verden omkring sig).

Praktiske opgaver: De frivillige skal styrke forældrenes overblik og overskud, fx i forhold til oprydning og rengøring, håndtering af digital post, familiernes privatøkonomi og økonomiske prioriteringer i hverdagen. Dette kan gøres ved at støtte forældrene i:

- at tage hul på, og følge op på oprydning og rengøring sammen med forældrene, imens der tales om udfordringerne herved, samt evt. lægge planer for en struktur
- samtaler med forældrene om økonomi og hjælp til informationssøgning omkring muligheder for rette hjælp.

Brobyggende opgaver: ved at støtte op om de tilbud og indsatser, som er iværksat for forældrene og deres børn samt støtte i samarbejdet med relevante personer, fx ved at hjælpe familien til at forstå, hvad der foregår på møder med myndigheder og dagtilbud. Herunder fx at støtte forældrene:

- i at lave aktiviteter uden for hjemmet, fx besøge biblioteket, deltage i babyrytmik, babysvømning og andre lokale og kulturelle arrangementer
- ved at følge forældrene til andre instanser, og understøtte de gode samarbejder.

Ifølge medarbejdere fra Røde Kors Hovedstaden giver en til en-kontakten muligheden for personlig sparring på mere hverdagsorienterede problemstillinger i hjemmet. Tanken med indsatsen er ifølge medarbejdere fra Røde Kors Hovedstaden, at der skabes tryghed mellem frivillig og forældre, med afsæt i den sårbare situation, de første 1.000 dage af et barns liv kan være for en familie.

Ifølge medarbejderne er aktiviteterne tænkt som et 'fælles tredje', forstået på den måde, at der er en anden aktivitet, som familie og frivillig skal forholde sig til, således at det ikke er udfordringerne, der er i fokus. Derved opbygges relationen løbende og formålet er hermed, at der kan ske en naturlighed i ekspliciteringen af udfordringer for familien og det at modtage støtte fra den frivillige. Ifølge medarbejderne er tanken her, at de frivillige ikke repræsenterer en offentlig myndighed, og at familierne dermed har større lyst til at dele udfordringer uden at frygte for, hvad der kan blive noteret.

Medarbejdere fra Røde Kors Hovedstaden pointerer, at de frivillige gør ting med familien og ikke for familien. Det skal forstås således, at familierne selv arbejder med både hverdagsudfordringer og andre udfordringer for derigennem at fastholde og opnå større kompetence til at handle i eget liv, og at de frivillige understøtter familierne. Ifølge medarbejderne tages der afsæt i de praktiske udfordringer, og når der er styr på dem, kan familierne arbejde med de større og fremadrettede udfordringer, støttet af de frivillige.

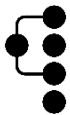
Ifølge medarbejdere fra Røde Kors Hovedstaden opnås virkningen, når de frivillige og familierne laver praktiske ting sammen, fremfor at den frivillige laver opgaver for familierne. Hermed kan der opstå mulighed for at bekræfte forældrene i små succeser og i øjeblikket tale om muligheder for justeringer. Den positive, anerkendende interaktion med den frivillige er ifølge medarbejdere fra Røde Kors Hovedstaden med til at forme forældrenes selvbillede i en positiv retning og skabe engagement hos dem. Dette bygger i indsatsen på den bagvedliggende antagelse om, at forældrene kan opleve sig selv som velfungerende i forælderrolle og derigennem få reetableret deres eget blik på, at de har kompetencer og ressourcer, der bidrager positivt i forælderrollen.

Af registreringsarket fra medarbejdere i Røde Kors Hovedstaden ses det, at det samlede antal besøg i de registrerede familier gennemsnitligt er 19, og forløbet i gennemsnit varer knapt 6 måneder (lidt over 24 uger). Varigheden dækker over en spændvidde, hvor det korteste forløb er omkring halvanden måned, mens det længste er over 9 måneder.

Ifølge medarbejdere er en del af beskrivelsen af den frivilliges aktivitet også brobyggende aktiviteter med familierne, fx sammen at deltage i andre aktiviteter. Ifølge medarbejdere fra Røde Kors Hovedstaden øges dermed familiernes tilknytning potentielt til det omkringliggende samfund og aktiviteter, og forældrene får mulighed for at få den rette hjælp og støtte i lokalmiljøet. Den øgede tilknytning til lokalmiljøet kan ligeledes øge familiernes sociale netværk og styrke deres handlekraft.

Ifølge medarbejdere arbejdes der i indsatsen med at opbygge familiernes netværk. Det sker fx ved, at de frivillige sammen med familierne kan deltage i aktiviteter i lokalområdet. Herigennem er det ambitionen, at familierne opbygger relationer til andre, som holder fast, selv om de frivillige ikke er med længere.

Organisering

I indsatsen indgår en lønnet projektleder, der er ansat i Røde Kors Hovedstaden. Derudover refererer den frivillige aktivitetsleder til den lønnede projektleder i form af telefonisk kontakt og mailkontakt efter behov, og aktivitetsleder møder den lønnede projektleder ca. hver 2.-4. uge, afhængig af muligheder og behov i aktiviteten. Der er således stor mulighed for hyppig sparring.

Endelig indgår en koordinator, hvis rolle i koordinering og drift er blevet udvidet, således at projektlederen har mulighed for i endnu højere grad at fokusere på de aktivitetsrettede forhold, som fx organisering, udbredelse og samarbejde med andre aktører.

Projektleder og koordinator koordinerer internt de forskellige udviklingsopgaver, men koordinator er ikke i dialog med de øvrige frivillige i indsatsen.

Den frivillige aktivitetsleder koordinerer og besvarer indledende henvendelser fra nye frivillige, men både aktivitetsleder og projektleder deltager i rekrutteringssamtalerne, hvorefter aktivitetslederen igen står for den løbende kontakt, ca. hver 2.-4. uge, indtil et matchforløb iværksættes. Forældrene får hjælp til at søge støtte andre steder, hvis den frivillige i match ikke kan hjælpe, eller når forløbet vurderes at skulle afsluttes i tilbuddets regi.

Projektleder står for håndtering af henvendelser fra mulige deltagerfamilier og samarbejdspartnere.

De frivillige modtager kompetenceudvikling med fokus på at være i hjemmet ved modtagerne og yde støtte efter familiens udtrykte behov. Kompetenceudviklingen er sket i form af et online før-match-kursus og et heldags grundkursus. Kompetenceudviklingen fokuserer på følgende områder:

- Rollen som frivillig: tilgangen til frivillig, en til en-støtte, opgaver, afgrænsninger, udfordringer i rollen
- Fra spædbarn til tumling: det lille barns udvikling og behov – aktiviteter, samspil og sundhed
- Empowerment og psykosocial støtte: medmenneskelig støtte i arbejdet med forældreskab i svære overgange m.m.
- Mangfoldighed: i forhold til kultur, etnicitet m.m.
- Støtte til at navigere uden for hjemmet: mødre- og fædregrupper, tilbud om babyrytmik og babysvømning m.m.
- Beskyttelse af små børn: underretningspligt, henvisningsmuligheder, hvis problematikken vokser.

Disse kompetence skal ifølge medarbejdere i Røde kors Hovedstaden bruges af de frivillige i forløbene, hvor de er matchet med en enkelt familie og derfor selv står for at tilrettelægge indsats og samarbejde sammen med familien, så den rammer familiens behov. De frivillige er tilknyttet en koordinator, der står for sparring med de frivillige.

Implementeringserfaringer

I Tabel 3.4 ses, hvor familierne typisk har hørt om indsatsen fra Røde Kors Hovedstaden

Tabel 3.4 Familiernes typiske kontaktform til Røde Kors Hovedstaden

Hvordan har familien primært hørt om indsatsen?	
Socialrådgiver	*
Sundhedsplejerske	6
Hospital/jordemoder	18
Dagtilbud/dagpleje	*
Venner/netværk	*
Web	*
Anden offentlig instans	*
Andet	22
Total	59

Note: I tabellen er inkluderet familier på venteliste. * = celler med mindre end fem er fjernet af diskretionshensyn, hvorfor totalen er større end summen af de viste tal.

Kilde: Registreringsark fra Røde Kors Hovedstaden.

Af tabellen ses, at det netop er primært hospitaler og jordemødre, der informerer om indsatsen.

Derudover er en del henvisninger fra andre kilder (Andet). Målgruppen er ifølge medarbejdere fra Røde Kors Hovedstaden blevet rekrutteret ad mange forskellige veje.

Der har været en del henvendelser til Røde Kors Hovedstaden fra gravide mødre, der beder om at blive en del af indsatsen, men de er som sådan ikke en del af målgruppen for indsatsen, da de ikke har født endnu. Mødre i tredje trimester er blevet skrevet op til projektet og til forløb, der kan igangsættes umiddelbart efter fødslen.

Medarbejdere i Røde Kors Hovedstaden har justeret i visitationsprocessen for familierne for hurtigere at kunne indkredse, hvorvidt indsatsen er relevant for familierne, eller om de skal følges videre til andre indsatser. Denne justering er sket ved, at der gennemføres en telefonsamtale med familierne tidligere i forløbet.

Drivkræfter

Ifølge medarbejdere har implementeringen af indsatsen givet de frivillige mulighed for at tilpasse indsatsen og præge, hvilken retning den skulle bevæge sig i. Ifølge medarbejdere i Røde Kors Hovedstaden har de frivillige taget godt imod dette, og det har været med til at give større ejerskab til indsatsen blandt de frivillige.

Ifølge medarbejdere fra Røde Kors Hovedstaden er arbejdet med at opnå et godt match mellem familie og frivillig meget vigtig. Det er medarbejdernes vurdering, at det er gennem det gode match, at virkningerne kan opnås. Derfor er det også vigtigt for medarbejderne i Røde Kors Hovedstaden, at både frivillige og familier har tid til og mulighed for at mærke efter, om matchet er godt. Det gode match skal ses både i forhold til kemi, frivilligfaglighed og de ønskede områder, der skal understøttes med.

Medarbejdere fra Røde Kors Hovedstaden har arbejdet med dokumentation af indsatsen ud over det, der har været en del af denne erfaringsopsamling. Ifølge Røde Kors Hovedstaden har denne dokumentation været en kilde til kontinuerligt fokus på tilpasning og opfølgning på indsatsen for at holde indsatsen relevant og tilpasse den til de udfordringer, som de frivillige møder i deres samarbejde med familierne.

Ifølge medarbejdere fra Røde Kors Hovedstaden funderer en del af familiernes oplevede virkninger sig på, at familierne modtager en frivillig indsats. Det giver familierne en oplevelse af, at der er nogle frivillige, der udelukkende er der for dem og ikke nødvendigvis har et eksplicit formål med samværet, men har tid til andre ting. Medarbejderne vurderer, at de frivillige derigennem kan understøtte familiernes udfordringer, som de selv oplever dem. Der vil altid være et overordnet formål med forløbet, men det er ikke nødvendigvis eksplicit ved hvert møde.

Barrierer

Ifølge medarbejdere har det været en udfordring at holde fast på de frivillige, særligt under coronaperioden. Der har dog hele tiden været en løbende tilknytning af nye frivillige i indsatsen. Corona har også her været en udfordring i forhold til at få opbygget relationer og være på besøg i hjemmet.

Ifølge medarbejderne har der i den sidste del af projektperioden været en øget tilgang af frivillige, således at det er muligt at nedbringe den venteliste, der er blevet opbygget på baggrund af en mangel på frivillige.

Medarbejdere fra Røde Kors Hovedstaden har oplevet søgning fra familier, hvor der er behov for større grad af støtte, end indsatsen har mulighed for, og det har derfor også været skærpet, hvad det er denne indsats kan – via den frivillige karakter – og hvad den ikke kan. Medarbejdernes erfaring har været, at det kan være svært at samarbejde med familierne, hvis der er sideløbende forløb i gang, fx i kommunalt regi.

Selvoplevede resultater

- Matchforløbet har været en hjælp i den første tid som forældre og ny familie
- Godt samarbejde mellem matchfrivillig og forældre
- Frivillige støtter primært forældrene som sparringspartner/netværk i forhold til forældrerollen (opdragelse, udviklingsfaser m.m.) og med hjælp til praktiske/brobyggende ting (struktur i hverdagen, opskrivning i institution, navigering i det danske system)
- Færre konflikter og mere ro i familierne giver plads til børnenes behov.

Røde Kors Hovedstaden

Selvoplevede resultater

Medarbejdere fra Røde Kors Hovedstaden har på tværs af deres løbende statusamtaler og tilbagemeldinger fra både familierne og frivillige undervejs samlet op på deres viden. Ifølge medarbejdere oplever familierne både møderne som hyggelige og som et pusterum, hvor der skabes overskud til at ordne andre praktiske ting. Både forældre og børn er trygge ved de frivillige, som kommer i hjemmet. Nogle familier har under corona næsten ikke mødtes med andre end den frivillige.

Yderligere skaber den praktiske støtte ifølge medarbejdere fra Røde Kors Hovedstaden et overskud hos de pågældende forældre, der understøtter, at forældrene kan fokusere på relationen til barnet, genfinde motivation og derved potentielt opnå et bedre mentalt helbred.

3.7 Røde Kors Nationalt

Røde Kors tilbyder med deres indsats God Start på Livet en frivillig forældre-støtte til småbørnsforældre med børn i alderen 0-2 år, som har brug for ekstra støtte til at komme godt i gang med livet som forældre og familielivet. Ifølge medarbejderne er den frivillige forældrestøtte en frivillig, som støtter forældrene i at skabe trygge rammer for deres barn, så barnet kan få en tryk start på livet.

Ifølge medarbejderne er formålet med God Start på Livet, at familien gennem frivillig medmenneskelig støtte oplever tryghed i og tro på sig selv som forældre, så de kan give deres barn en omsorgsfuld og stimulerende start på livet.

I udviklingen af God Start på Livet har medarbejdere fra Røde Kors Nationalt inddraget erfaringer fra nogle af deres øvrige og lignende familierettede indsatser, såsom deres indsats Familievenner, hvor udsatte familier med børn over 2 år, tilbydes støtte i hjemmet af en frivillig alt efter familiens behov og udfordringer.

Ifølge medarbejdere adskiller God Start på livet sig fra Familievenner ved, at indsatsens målgruppe er småbørnsforældre med mindst et barn i alderen 0-2 år, som har behov for støtte til forældrerollen.

Ifølge medarbejderne er den frivilliges vigtigste rolle ifølge Røde Kors at yde, hvad Røde Kors definerer som psykosocial støtte til forældrene, så de bliver trygge i forældrerollen og kan give barnet en omsorgsfuld og stimulerende start på livet.

Boks 3.9 Data og metode

Denne beskrivelse af indsatsen baserer sig på et registreringsark og en indsatsbeskrivelse, der begge er udfyldt og opdateret af Røde Kors Nationalt samt et interview med indsatsens tovholder fra Røde Kors Nationalt. Det har ikke været muligt at interviewe frivillige eller deltagere i God Start på livet som del af denne erfaringsopsamling, hvorfor al viden om deltagernes oplevelse af indsatsen er baseret på andenhåndsbetragtninger fra medarbejderne.

Indsatsbeskrivelse

Målgruppe, synlighed og rekruttering

Ifølge medarbejdere fra Røde Kors Nationalt kan årsagerne til støttebehovet være mange og eksempelvis have grund i både sociale, psykiske og fysiske omstændigheder. Det er ifølge medarbejdere fra Røde Kors afgørende, at forældrene er motiverede og har brug for mere støtte, end de kan få i universelle sundhedsplejetilbud, men at de samtidig ikke har tunge, behandlingskrævende problemer. Målgruppen er ifølge medarbejdere hos Røde Kors Nationalt det, der af sundhedsplejen defineres som 'behovsforældre', dvs. forældre, der har behov for yderligere støtte end det, de kan få i den offentlige sundhedspleje. I starten af projektperioden var projektet målrettet førstegangsførelse, men i løbet af projektperioden er målgruppen udvidet til også at være flergangsførelse.

Som eksempler på udfordringer, familier i målgruppen kan have, nævner medarbejdere i Røde Kors Nationalt følgende:

- Sociale sårbarheder: sparsomt netværk, konfliktfyldte forhold, dårlige tilknytningserfaringer fra egen opvækst, alder/mental umodenhed, manglende job/uddannelse/økonomi
- Psykiske sårbarheder: angst, depression, spiseforstyrrelse, ADHD, OCD og lignende
- Fysiske sårbarheder: diabetes, overvægt, rygning, rygproblemer, kroniske sygdomme, fysiske handicap og lignende.
- Usynlige sårbarheder: forældre, der er ressourcestærke uden på, men har sårbarheder indadtil, fx har dødsfald i nær familie, tumler med tidligere psykiske udfordringer eller skal skilles.

Røde Kors Nationalt arbejder med synligheden af indsatsen samt rekrutterer familier på flere forskellige måder. Først og fremmest gennem deres lokale formaliserede samarbejder med relevante fagpersoner i et lokalområde, som fx sundhedsplejersker, familierådgivere m.fl., som identificerer og forsøger at henvise familier i målgruppen til indsatsen. Ifølge medarbejderne har Røde Kors Nationalt derudover indgået samarbejder med regionale sygehuse/barselsafsnit og sårbar gravidprogrammer. I afslutningen af forløbet tilknyttede Røde Kors Nationalt en konsulent, der sidder på Amager/Hvidovre og Hillerød Hospital i en fremskudt funktion et par gange om måneden, med det formål at styrke samarbejdet med fagpersonalet gennem tættere dialog. Derudover laver medarbejdere i Røde Kors Nationalt såkaldte 'Fut i forløb kampagner', som mere specifikt indebærer, at de har intensivt fokus på et givent geografisk område, hvor de bl.a. får udgivet en artikel om indsatsen i lokalavisen samt inviterer potentielle samarbejdspartnere i området til webinar med henblik på at etablere samarbejdsaftaler og udbrede budskabet om indsatsen. Endvidere kan interesserede forældre selv henvende sig til Røde Kors Nationalt for at deltage i indsatsen eller blive henvist til indsatsen af organisationer som Mødrehjælpen eller medarbejdere i boligsociale helhedsplaner.

Når en familie har interesse i at indgå i indsatsen, kontakter familien enten selv medarbejdere på Røde Kors Nationalt på telefon eller mail eller får en samarbejdspartner til at give deres kontaktoplysninger til Røde Kors Nationalt, som sørger for at kontakte familien, hvorefter der koordineres og afholdes et matchmøde med en egnet frivillig i det konkrete lokalområde og familien. Når matchet er indgået, starter forløbet.

Aktiviteter og kerneelementer

Ifølge medarbejdere består Indsatsen hovedsageligt af en til en-støtte i hjemmet, hvor såkaldte 'Frivillige Forældre støtter' matches med familier i målgruppen og yder støtte til familierne i hverdagen med fokus på at understøtte dem, i deres nye rolle som forældre. Umiddelbart efter match af en frivillig og familie gennemfører disse en umiddelbar gensidig forventningsafstemning om, hvordan indsatsen skal forløbe, eksempelvis hvad familien ønsker støtte til og hvordan, kommunikationsform, rollefordeling, mv. Dette kan så ændre sig undervejs i forløbet i takt med, at der opbygges gensidig tillid, og eventuelle andre udfordringer afdækkes.

Eftersom de konkrete støtteaktiviteter, den frivillige laver med familien, afhænger af familiens ønsker og behov, varierer indsatsens aktiviteter fra familie til familie. Ifølge medarbejdere fra Røde Kors Nationalt er en fællesnævner for alle forløb dog, at der lægges vægt på hjælp til selvhjælp, hvorfor den hjælp, som de frivillige giver, foregår med forældrene og ikke for forældrene. Aktiviteterne i alle forløb ligger desuden inden for følgende overordnede kategorier:

medmenneskelig støtte, hjælp til praktiske dagligdagsudfordringer, viden og inspiration om forældreskab og støtte til at navigere uden for hjemmet, som tidligere redegjort for.

Ifølge medarbejderne arbejdes der ud fra Røde Kors Nationalts fem psykosociale elementer: ro, tryghed, handlekraft, fællesskab, håb. Antagelsen er her, at hvis der bliver skabt ro hjemme, forbedres relationen mellem børn og forældre. Mere specifikt ligger den frivilliges støtte inden for fire overordnede og forbundene fokusområder, der er centrale i forhold til at støtte forældrene i forældreskabet og dermed opnå de ønskede forandringer:

1. Medmenneskelig støtte, hvor den frivillige giver forældrene mulighed for at tale om og blive spejlet i bekymringer, følelser, usikkerheder og valg i forældrerollen og har fokus på at give forældrene ro, tryghed og anerkendelse.
2. Praktiske dagligdagsudfordringer, fx relateret til indkøb, mad, økonomi og indretning, hvor den frivillige hjælper familien med, hvordan denne kan organisere og få struktur på hverdagen.
3. Viden og inspiration om børn og forældreskab, hvor den frivillige formidler eller opsøger viden om børns udvikling og læring sammen med familien og fx giver forældrene inspiration til, hvilke aktiviteter de kan lavet med barnet.
4. Støtte til at navigere uden for hjemmet, hvor den frivillige sammen med familien afdækker, hvilke muligheder og behov familien har for at deltage i diverse aktiviteter uden for hjemmet. Denne støtte kan også indebære, at den frivillige understøtter familien i at interagere med forskellige aktører og myndigheder i samfundet, fx deltager i møder med sundhedsplejersken. For familier med anden etnisk baggrund er det ligeledes gældende, at den frivillige kan agere kulturbygger, hvilket indebærer, at den frivillige hjælper familien til at navigere i det danske samfund.

Ifølge medarbejderne er den forventede virkning på den korte bane ro og mindre stress i familien, hvilket potentielt på den lange bane ifølge medarbejdere hos Røde Kors Nationalt kan føre til et trygt familieliv med rolige og sunde børn.

Den frivillige forventes at mødes med familien to timer om ugen. Forløbet varer som udgangspunkt 6 måneder, men kan forlænges ved behov, hvilket afklares ved, at en aktivitetsleder kontakter familien op til forløbets afslutning og drøfter med familien, hvorvidt denne har brug for yderligere støtte.

Ifølge medarbejdere tilbydes familier i forløb ligeledes at deltage i flere af Røde Kors Nationalts øvrige familierettede indsatser. Dette indebærer ifølge medarbejderne eksempelvis en mulighed for at deltage i Røde Kors Nationalts såkaldte Babycamps. Her kan familier i målgruppen over et tredages ophold lære om barnets læring og udvikling på forskellig vis, ligesom de får mulighed for at lære andre familier i en lignende livssituation som dem selv at kende.

Ifølge medarbejdere kan familier, der deltager i God start på livet endvidere søge økonomisk støtte fra puljen 'En håndsrækning' til at deltage i aktiviteter, der understøtter barnets udvikling, som fx rytmik, babysvømning og bogpakker, familie-barn-relationen, og/eller som giver forældrene et større netværk eller ny viden.

Organisering

Ifølge medarbejdere er en God Start på livet under opstart/implementeret i ni kommuner: Rødovre, Herlev, Odense, Bornholm, Helsingør, Køge, Horsens, Aarhus, Sorø.

Cirka 60 frivillige er en del af God Start på Livet inklusive Babycamp-frivillige. Det er ifølge medarbejderne et krav, at alle frivillige deltager i God Start på livets introkursus, hvor de klædes på til den rolle, de forventes at varetage. Desuden ser medarbejdere fra Røde Kors Nationalt gerne, at de frivillige forældre støtter har professionel eller personlig erfaring med børn og forældreskab, omend det ikke er et krav.

Foruden de frivillige forældre støtter og de frivillige på Babycamp spiller frivillige aktivitetsledere en central rolle i indsatsen. Ifølge medarbejdere har disse til opgave at rekruttere frivillige, kontakte familier, koordinere og gennemføre match-møder samt afholde opfølgende og afsluttende samtaler med de medvirkende familier. Ifølge medarbejderne pålægges de frivillige aktivitetsledere at deltage på Røde Kors Nationalts aktivitetslederkursus, der klæder dem på til deres rolle. Det er endvidere et krav, at de frivillige aktivitetsledere har børne- eller socialfaglig erfaring. Det forventes desuden, at alle frivillige aktivitetsledere har enten privat eller professionel erfaring med børn.

Ifølge medarbejdere varierer indsatsens samarbejdspartnere fra lokalafdeling til lokalafdeling og tæller alt fra føde- og barselsafsnit, til kommunale sundhedsplejere, til familierådgivere, socialrådgivere og andre relevante fagpersoner, der som en del af deres faglige virke har kontakt til målgruppen.

Implementeringserfaringer

Ifølge medarbejderne har Røde Kors Nationalt gennem projektperioden igangsat 53 forløb, hvor en familie er blevet matchet med en frivillig forældre støtte. Der er endvidere registreret 9 afbrudte forløb. De afbrudte forløb skyldes som oftest, at familien enten ikke længere ønskede at deltage, eller at familien ikke længere var i indsatsens målgruppe.

Tabel 3.5 Familiernes typiske kontaktform til Røde Kors Nationalt

Hvordan har familien primært hørt om indsatsen?	
Socialrådgiver	6
Sundhedsplejerske	20
Hospital/jordemoder	15
Dagtilbud/dagpleje	*
Venner/netværk	*
Web	*
Anden offentlig instans	6
Andet	*
Total	53

Note: I tabellen er inkluderet familier på venteliste. * = celler med mindre end fem er fjernet af diskretionshensyn, hvorfor totalen er større end summen af de viste tal.

Kilde: Registreringsark fra Røde Kors Nationalt

I tabellen ses, at familierne hovedsageligt er henvist til tilbuddet gennem Røde Kors Nationalts samarbejdspartnere og i overvejende grad gennem sundhedsplejersken og ansatte på føde- og barselsafsnit, hvor hhv. 20 og 15 af de igangsatte familier er rekrutteret gennem. Desuden er 6 familier rekrutteret via socialrådgivere og 6 gennem andre offentlige instanser.

Medarbejdere fra Røde Kors Nationalt havde oprindeligt forventet at kunne igangsætte 120 forløb gennem projektperioden, og de 53 igangsatte forløb er således betydeligt færre, end hvad de havde forventet. Forklaringen på dette, skal ifølge medarbejderne Røde Kors Nationalt findes i diverse rekrutteringsudfordringer, hvilket vil blive uddybet i afsnittet om barrierer.

Drivkræfter

Det er medarbejdere fra Røde Kors Nationalts oplevelse, at det har været nemt at rekruttere frivillige. Gennem store dele af projektperioden har medarbejdere fra Røde Kors Nationalt dermed befundet sig i en situation, hvor de har haft en masse engagerede frivillige og meget få familier pga. rekrutteringsudfordringerne. Derfor har det været nødvendigt med et fokus på, hvordan de frivillige kunne fastholdes i indsatsen på trods af, at de i lange perioder har stået standby grundet de manglende familier.

Ifølge medarbejderne fungerer indsatsen som en til en-støtte i hjemmet, hvor den frivillige og familien mødes fast i familiens hjem ca. to timer om ugen. Barnet og forældreskabet er i centrum, når de mødes. Sammen kan familien og den frivillige hjælpes ad med alt fra samtale, praktiske dagligdagsudfordringer, viden og inspiration om barnets behov og forældreskabet.

I den forbindelse har medarbejdere fra Røde Kors Nationalt gennem projektperioden erfaret, at de kan lykkes med at fastholde frivillige, selvom de forventer at blive matchet med en familie, ved at have fokus på at skabe og opretholde et frivilligfællesskab samt ved at sikre, at de frivillige fik et stort ejerskab til indsatsen. Ejerskabet til indsatsen sikrede medarbejdere fra Røde Kors ved bl.a. at inddrage de frivillige i udviklingen af indsatsen.

I God start på livet indgår medarbejdere fra Røde Kors Nationalt samarbejder med centrale aktører inden for svangeromsorg, sundhedsfremme og sårbare familier på såvel regionalt som kommunalt niveau. Medarbejdere fra Røde Kors Nationalt fortæller også, at de har erfaret, at gode relationer til deres samarbejdspartnere er afgørende for at få indsatsen til at fungere, da dette medvirker til at øge disses motivation til at videreformidle tilbuddet til familier i målgruppen. Medarbejdere fra Røde Kors Nationalt fortæller, at de i løbet af projektperioden oplever at have fundet en metode til at opnå dette. Mere specifikt oplever de, at det har været afgørende for de gode relationer til samarbejdspartnerne, at de 1) har prioriteret at holde en masse møder med og oplæg for deres samarbejdspartnere og 2) har taget deres frivillige med til disse møder. Medarbejderne begrundede vigtigheden af disse to faktorer med, at det er fordrende for samarbejdspartnerne tillid til indsatsen, at de kan sætte ansigt på, hvem familierne vil møde i tilfælde af deres deltagelse i indsatsen, ligesom møderne bidrager til at give samarbejdspartnerne en større følelse af ejerskab til indsatsen.

Barrierer

Medarbejdere fra Røde Kors Nationalt fremhæver to forskellige opstartsbarrierer som de væsentligste for implementeringen af indsatsen gennem projektperioden. Røde Kors Nationalt mener, at disse udgør hovedforklaringen på, hvorfor der er igangsat betydeligt færre forløb gennem projektperioden end forventet. De to forskellige opstartsbarrierer var mere specifikt 1) covid-19-pandemien og 2) deres oprindelige målgruppe, som viste sig at være for smal.

Først og fremmest fortæller medarbejdere fra Røde Kors Nationalt, at covid-19 i de første år havde stor betydning for rekruttering af familier til indsatsen. Det skyldes, dels at pandemien gjorde, at familierne ikke var i kontakt med Røde Kors Nationalts samarbejdspartnere i samme omfang, som de plejer grundet nedlukningen af samfundet, dels at samarbejdspartnere havde meget andet at tage sig af i forbindelse med pandemien, hvorfor indsatsen røg ned af samarbejdspartnerens prioriteringsliste.

Derudover peger medarbejdere fra Røde Kors Nationalt på, at den målgruppe, de oprindeligt havde defineret for indsatsen, var for smal og derfor vanskelig gjorde rekrutteringen af familier til God Start på Livet. Mere specifikt peger medarbejdere fra Røde Kors Nationalt på, at rekrutteringsudfordringerne i særdeleshed skyldes, at de oprindeligt havde lavet et kriterium om, at de medvirkende familier i indsatsen skulle være førstegangsfamilier, samt at de – som normalt er i forbindelse med Røde Kors Nationalts indsats, havde lavet et krav om, at de medvirkende familier i indsatsen skulle være bosat i en af de kommuner, hvor indsatsen var implementeret.

Ifølge medarbejderne udgjorde ovenstående afgrænsninger af målgruppen en barriere i den forstand, at de for det første afskar flere familier, der kunne have gavn af indsatsen, og som var interesserede i at medvirke i denne, fra at deltage. Eksempelvis fortæller medarbejdere fra Røde Kors Nationalt, at mange fagpersoner påpegede over for dem, at det i lige så høj grad er familier, der allerede har børn i forvejen, som har behov for en indsats som God Start på livet. For det andet oplevede samarbejdspartnerne det som en barriere, at de skulle have disse to målgruppeafgrænsninger in mente, når de skulle videreformidle tilbuddet til borgere i målgruppen. Dette skyldes, at indsatsens samarbejdspartnere er i kontakt med både førstegangs- og flergangsfamilier, ligesom at de ansatte på de føde- og barselsafsnit, som medarbejdere fra Røde Kors Nationalt samarbejder med, modtager familier fra flere forskellige kommuner. Målgruppeafgrænsningerne betød derfor, at eksempelvis de ansatte på fødeafsnittet på Herlev hospital på forhånd skulle sikre sig, at de familier, som de formidlede tilbuddet om God Start på livet til, var førstegangsførelde samt bosat i Herlev eller Rødovre Kommuner, hvor indsatsen er

implementeret, og ikke en af de ni andre kommuner, som hospitalet også modtager fødende fra. Således vanskeliggjorde de to målgruppeafgrænsninger i høj grad rekrutteringen af familier til indsatsen.

På grund af ovenstående erfaringer valgte medarbejdere hos Røde Kors Nationalt i efteråret 2021 at udvide tilbuddet til hospitalernes optagekommuner, dvs. på tværs af kommunegrænser og Røde Kors-afdelinger, ligesom de i april 2022 udvidede målgruppen fra førstegangsførelse til småbørnsforældre med mindst et barn under 2 år.

Medarbejdere fra Røde Kors Nationalt oplever, at de nævnte ændringer i målgruppekriterierne har gjort en stor positiv forskel i forhold til at gøre rekrutteringen af familier til indsatsen mere gnidningsfri. De påpeger i den forbindelse, at de har haft succes med at rekruttere langt flere familier til indsatsen efter ændringerne.

Selvoplevede resultater

- Øget ro og tryghed og mindre stress i familierne
- Øget viden om muligheder for støtte uden for hjemmet
- Kulturbrobygning: forældre med anden etnisk baggrund lærer om børnesynet i Danmark.

Røde Kors Nationalt

Selvoplevede resultater

Medarbejdere fra Røde Kors Nationalt oplever, at deres resultater indfrier de forventninger, de havde ved projektets start, og at indsatsen således kan skabe den forventede forandring hos de medvirkende familier.

Medarbejderne har i foråret 2022 lavet en intern evaluering af pilotfasen, som viser, at alle fire fokusområder (se områderne beskrevet s. 68) er i spil i de frivilliges møde med familierne, særligt den medmenneskelige støtte. Medarbejdere i Røde Kors Nationalt vurderer, at familierne er glade for indsatsen, og at

de oplever, at mødet med den frivillige forældre støtte bidrager til ro, tryghed og mindre stress i familien. Medarbejdere fra Røde Kors Nationalt vurderer selv, at det er et tegn på, at indsatsen har de kortsigtede virkninger, som de forventede ved indsatsens start.

Ifølge medarbejderne medvirker de frivillige til at give forældrene en oplevelse af stabilitet, ligesom forældrene oplever at få viden om og hjælp til at navigere i støttemuligheder uden for hjemmet. Dette indebærer både støttemuligheder relateret til deres rolle som forældre, såsom mødregrupper og andre netværk, og i forhold til støtte og sparring i forbindelse med andre situationer i forældrenes liv som fx jobsituationer og netværk.

Sluttelig oplever medarbejdere fra Røde Kors Nationalt, at mange af familierne med anden etnisk baggrund har haft glæde af, at de frivillige har ageret kulturbrobyggere, mere specifikt at de har lært forældrene om børnesynet i Danmark, herunder har forklaret, hvorfor der er kultur for at gå i børnehaven og vuggestue mv.

VIVÉ